

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Pracovněprávní vztahy v advokacii

Barbora Adamíčková

Příslušné oborové pracoviště:	Katedra pracovního práva a práva sociálního zabezpečení
Název studijního programu:	Právo a právní věda
Název oboru:	Právo
Vedoucí diplomové práce:	Mgr. Michal Dittrich, Ph.D. Katedra pracovního práva a práva sociálního zabezpečení

Plzeň 2020

Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně, a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.“

Plzeň, duben 2020

.....

Barbora Adamíčková

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala svému vedoucímu diplomové práce Mgr. Michalu Dittrichovi, Ph.D., který mi vždy ochotně pomohl, když jsem potřebovala. Jeho rady a připomínky mi pomohly vydat se při tvorbě tím správným směrem a jeho vstřícný přístup byl povzbuzujícím prvkem při tvorbě této diplomové práce.

Obsah

Seznam použitých zkratek.....	7
Úvod.....	8
1. Historický vývoj advokacie v Českých zemích.....	10
1.1. Počátky advokacie.....	10
1.2. Advokacie v letech 1627 - 1781.....	12
1.3. Advokacie v letech 1781 - 1848.....	13
1.4. Advokacie v letech 1848 - 1867.....	13
1.5. Advokacie v letech 1868 - 1918.....	15
1.6. Advokacie v letech 1918 - 1938.....	17
1.7. Advokacie v letech 1938 – 1945.....	18
1.8. Advokacie v letech 1945 - 1989.....	20
1.8.1. Advokacie v letech 1945 - 1948.....	20
1.8.2. Advokacie v letech 1948 - 1951.....	20
1.8.3. Advokacie v letech 1952 – 1963.....	21
1.8.4. Advokacie v letech 1963 - 1975.....	22
1.8.5. Advokacie v letech 1975 - 1989.....	23
1.9. Advokacie v letech 1989 - 1996.....	24
2. Pojem advokát a advokacie.....	25
2.1. Advokát.....	26
2.1.1. Podmínky zápisu do seznamu advokátů.....	26
2.1.2. Pozastavení výkonu advokacie.....	28
2.1.2.1. Pozastavení výkonu advokacie ze zákona.....	28
2.1.2.2. Pozastavení výkonu advokacie rozhodnutím orgánů České advokátní komory.....	29
2.1.2.2.1. Pozastavení výkonu advokacie předsedou České advokátní komory.....	29
2.1.2.2.2. Pozastavení výkonu advokacie představenstvem České advokátní komory.....	30
2.1.3. Vyškrtnutí ze seznamu advokátů.....	30
2.1.3.1. Nesporné vyškrtnutí ze seznamu advokátů.....	30
2.1.3.2. Sporné vyškrtnutí ze seznamu advokátů.....	31
2.1.3.2.1. Sporné vyškrtnutí ze seznamu advokátů předsedou České advokátní komory.....	32
2.1.3.2.2. Sporné vyškrtnutí ze seznamu advokátů představenstvem České advokátní komory... ..	32
2.1.4. Další subjekty vykonávající advokacii.....	33
2.2. Advokacie.....	33
2.2.1. Samostatný výkon advokacie.....	34
2.2.2. Trvalá spolupráce mezi advokáty.....	34
2.2.3. Výkon advokacie v obchodní společnosti.....	35

2.2.4. Výkon advokacie v zahraniční společnosti	36
2.2.5. Výkon advokacie ve sdružení.....	36
2.2.6. Výkon advokacie v pracovním poměru.....	37
2.3. Česká advokátní komora	38
3. Pracovněprávní vztah	41
3.1. Druhy pracovněprávních vztahů.....	42
3.1.1. Individuální pracovněprávní vztahy	43
3.1.2. Kolektivní pracovněprávní vztahy.....	43
3.2. Subjekty pracovněprávních vztahů.....	43
3.2.1. Fyzické osoby.....	43
3.2.2. Právní osoby	45
3.2.3. Stát.....	45
3.2. Vznik, změna a zánik pracovněprávních vztahů	46
3.2.1. Vznik pracovněprávních vztahů	46
3.2.2. Změna pracovněprávních vztahů.....	47
3.2.3. Zánik pracovněprávních vztahů	48
3.3. Specifika výkonu advokacie v pracovním poměru a srovnání s ostatními způsoby výkonu	49
3.3.1. Právní úprava.....	49
3.3.2. Vznik pracovněprávního vztahu.....	50
3.3.3. Zastoupení advokáta.....	51
3.3.4. Označení zaměstnaného advokáta	53
3.3.5. Výkon advokacie v zaměstnaneckém poměru.....	53
3.3.6. Práva a povinnosti zaměstnance a zaměstnavatele.....	54
3.3.6.1. Práva a povinnosti zaměstnavatele	54
3.3.6.2. Práva a povinnosti zaměstnance	55
3.3.6.3. Srovnání s ostatními způsoby výkonu advokacie.....	57
3.3.7. Odpovědnost za škodu.....	57
3.3.8. Zánik pracovněprávního vztahu	58
3.3.9. Závěrečné shrnutí kapitoly	60
4. Vztah advokát a klient.....	61
5. Jiné pracovněprávní vztahy v advokacii.....	63
5.1. Advokátní koncipient	63
5.1.1. Vyškrtnutí ze seznamu advokátních koncipientů a pozastavení koncipientské praxe.....	65
5.2. Asistent advokáta	66
Závěr.....	68
Resumé.....	70
Použité prameny	71

Monografie	71
Stavovské předpisy	71
Odborné články	72
Online zdroje	72
Právní předpisy	72
Judikatura	73

Seznam použitých zkratk

Zákon o advokacii	= Zákon č. 89/1996 Sb., o advokacii
Zákoník práce	= Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce
Komora	= Česká advokátní komora
Občanský zákoník	= Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
Etický kodex	= Usnesení představenstva České advokátní komory č. 1/1997 Věstníku

Úvod

Jako téma své diplomové práce jsem si vybrala *Pracovněprávní vztahy v advokacii*. Důvodem mé volby byl především fakt, že již tři roky jsem asistentkou advokáta v advokátní kanceláři a po dokončení studie je právě advokacie směr, kterým bych se chtěla vydat.

Přišlo mi tedy nanejvýš příhodné zvolit právě toto téma a i svou vlastní tvorbou se dozvědět více o povolání, které bych chtěla jednou sama vykonávat. Navíc jakožto koncipient se pracovněprávnímu vztahu pravděpodobně nevyhnu a je pro mě proto namístě si sama zpracovat informace, které budou v budoucnu užitečné i v mém pracovním životě.

Mé úmysly při volbě tématu tak byly především praktické, každopádně i pracovní právo samotné se mi zdálo oproti ostatním možnostem atraktivní. Zatím nejsem zcela rozhodnuta, jakým směrem bych se ráda v pracovním životě ubírala, co se právního odvětví týče, ale jedním z oborů, nad kterým bych eventuálně uvažovala je právě pracovní právo.

Pojmout obecně celou oblast advokacie a pracovněprávních vztahů, kterou bych mohla v tomto tématu zpracovat, by vydalo na nespočet diplomových prací a je neuskutečnitelné je zkrátit na maximální počet osmdesáti stran. Je to materie velmi široká, navíc je u samotné advokacie spousta témat, která nejsou s pracovním právem spjata.

Rozhodla jsem se proto vést tuto diplomovou práci tak, abych se u advokacie dotkla těch témat, která jsou důležitá k podepření fungování pracovněprávních vztahů v advokacii. Rozhodně tedy není mým záměrem popsat advokacii a její fungování jako takové, hodlám se spíše zaměřit na ty části, které mi budou nápomocné v dalším rozklíčování fungování pracovněprávního vztahu v advokacii.

Mým cílem je vytýčit základní rozdíly mezi výkonem advokacie v pracovněprávním vztahu a ostatními způsoby výkonu. Vytýčit rozdíly, dotknout se limitací, které advokátům takový pracovněprávní vztah určuje nahlédnout i jak se to dotýká vztahu advokáta a klienta a následně si ukázat i některé další vztahy v advokacii, které jsou pracovním právem ovlivněny, zejména zpracovat problematiku koncipientů.

K tomu je samozřejmě třeba vymezit jednotlivé základní pojmy jako je advokacie, advokát nebo pracovněprávní vztah. Za neméně důležitou beru i minulost advokacie a její vývoj v Českých zemích, díky které si uděláme obrázek o tom, co to vlastně taková advokacie je a na základě čeho a jakých potřeb vznikla.

1. Historický vývoj advokacie v Českých zemích

Jak říká Prof. JUDr. Michal Skřejpek, DrSc.: „*Ten, kdo nezná historii, zůstane až do své smrti malým dítětem, které sice některé věci umí, ale nic nechápe.*“ Vnímám potřebu znalosti historie obdobně, a nejenom proto ji беру jako důležitou součást i této diplomové práce. V následující kapitole hodlám rozebrat vývoj hlavních aspektů advokacie, která nám pomůže v pochopení této instituce jako takové.

1.1. Počátky advokacie

Co se týče advokacie jako povolání, její počátky můžeme v Českých zemích sledovat až ve 14. století. Do té doby se dochovalo jenom velmi málo pramenů, navíc se zde jakési základy advokacie nachází pouze v podobě materiální. Materiální podoba advokacie znamená, že právní rady zrovna jako obhajobu před soudy mohl vykonávat prakticky kdokoliv, zpravidla za úplatu. Nebyly zde tedy stanoveny žádné podmínky, které by ovlivňovaly, kdo a jakým způsobem bude poskytovat právní poradenství. Vedle tohoto typu pak existuje advokacie formální, kde již právní poradenství poskytuje kvalifikovaná osoba.

Charakteristický pro dobu před 14. stoletím je především právní partikularismus. Na jedné straně bylo právo šlechty (tedy zemské právo), kde se aplikoval způsob takzvaného volného nalézání práva a na druhé straně zde působí cizí vlivy, jako bylo právo římské či německé právo.

Je to právě rok 1348, kdy je založena Univerzita Karlova, kde mimo jiné byla založena i právnická fakulta. I díky tomu, společně s pronikáním římského a kanonického práva (kde dochází v Čechách k ukotvení formální advokacie roku 1356 nařízením Arnošta z Pardubic) a praktické potřeby, dochází ve 14. století ke vzniku advokacie jakožto výkonu povolání ve formální podobě. V tuto dobu tedy jsou právní normou stanoveny podmínky pro výkon tohoto povolání. Dá se tedy říct, že od 14. století dochází k profesionalizaci poskytování právního poradenství.

Z dochovaných pramenů víme, že existovalo hned několik institutů, které dnes můžeme považovat za předchůdce dnešních advokátů.

Jedním z nich byli řečníci, kteří vystupovali u soudu jako rádci stran. Zmiňuje se o nich již zemský sudí Ondřej z Dubé, který sepsal kolem roku 1400 českou právní knihu o zemském právu. Jejich úkolem bylo pomoci své straně vyhradit určitá procesně právní oprávnění, přednes dotazů odpůrcům nebo

vytvoření a přednes žaloby. Formulace žaloby byla v tehdejší době velmi důležitá a její špatně vymezený předmět mohl vést i k prohře.¹

Řečník musel být poctivý a bezúhonný, musel chovat úctu k soudu, protistraně i svědkům. Nesměl si hromadit věci tak, aby pak svou práci nebyl schopný vykonávat důkladně, ani protahovat spory. Řečníky mohli být pouze muži, kteří byli odpovědní svým klientům za škody. Hrozil jim trest smrti za poskytování informací protistraně. Přistoupení řečníka do sporu bylo závislé na povolení soudu. Společnost o řečnících neměla nikterak valné mínění, ve většině zdrojů jsou zachycováni jako podvodníci a ‚lehkoživky‘.²

Usnesení generálního sněmu z roku 1615 zavedlo u řečníků numerus clausus, tedy omezený počet. „*Sněmovní usnesení je v podstatě prvním systematickým ‚advokátním řádem‘ na našem území a ‚konečným bodem vývoje advokacie podle staročeského národního práva‘.*“³

Specifický institut podobný řečnícím byli *Jorgeltníci*, kteří zastupovali osoby a města za roční paušály. Tento institut byl však v posledním období předbělohorské etapy zrušen.

Vedle řečníků existovali také poručníci pře, kteří byli plně zmocněni k zastupování strany. Tedy zatímco řečníci stáli vedle strany jako jejich poradci a rádci, poručníci vykonávali určité procesní úkony namísto účastníka sami. Ovšem stále existovaly úkony, u kterých nebylo možné, aby strana byla zastoupena. Poručníci pak byli zapisováni do zemských desek.

„*Pro toto období je – pokud jde o konkrétní vymezení postavení řečníků a poručníků – typické, že podrobnější a modernější úpravu obsahuje městské právo.*“⁴ Byla to právě Práva městská království Českého a markrabství Moravského od Pavla Kristiana z Koldína vydaná roku 1579, která stanovila podmínky pro výkon řečnického povolání. „*Ustanovení o předchůdcích dnešních advokátů přináší i řadu dnes obvyklých pravidel výkonu advokátského povolání.*“⁵ Práva městská království Českého a markrabství Moravského byla později upravena již zmíněným usnesením generálního sněmu z roku 1615.

---

¹ Balík, Stanislav. *Advokacie včera a dnes*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2000. str. 10.

² Balík, Stanislav. *Advokacie včera a dnes*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2000. str. 19.

³ Balík, Stanislav. *Advokacie včera a dnes*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2000. str. 26.

⁴ Balík, Stanislav. *Minulost, přítomnost a perspektivy advokacie*. Plzeň: Vydavatelství Západočeské univerzity, 1998, str. 19.

⁵ Balík, Stanislav. *Advokacie včera a dnes*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2000. str. 15.

Všeobecně se dá říct, že úprava podmínek pro výkon řečnického povolání se v zemském a městském právu zase tolik nelišila. Byla to spíš ojedinělá specifika, která tyto dvě úpravy nepatrně odlišovala. Kupříkladu městské právo znalo zastupování stran ex offio (tedy z úřední povinnosti), pokud se jednalo o případy, které žádný řečník nechtěl dobrovolně přijmout, případně se jednalo o chudého účastníka. Zemské právo institut zastupování ex offio neznalo.

Poslední pak byli páni z lavic, což je čistě český institut, který neměl v zahraničí obdoby. Jednalo se o člena soudcovského sboru, který poskytoval účastníkovi poučení o procesních právech.⁶ O takovou pomoc musel účastník soud požádat. Dle Vladislavského zřízení zemského z roku 1500 musela být taková žádost kladně vyřízena. Pán z lavic nepožíval tato oprávnění, jako předešlé dva instituty, většinou se jednalo právě o poučování o procesních právech účastníků. Tento institut se postupem doby přeměnil na právní pomoc potřebným a nemajetným.

1.2. Advokacie v letech 1627 - 1781

V důsledku bitvy na Bílé hoře v roce 1620 se následující období neslo v duchu unifikace práva, které vyvrcholilo za Marie Terezie a Josefa III. S tím se pojily i snahy o vytvoření jednotné soudní a správní soustavy.

Obnovené řízení zemské platné od roku 1627 v Čechách a 1628 na Moravě bylo prvním předpisem pobělohorské doby, které obsahovalo ustanovení o advokacii. To zcela zneplatnilo usnesením generálního sněmu z roku 1615, o kterém jsem se zmínila v předešlé kapitole. Vzhledem k tomu, že došlo k přeměně soudního procesu z ústního jednání na formu psanou, nebylo již řečníků třeba.

Od této doby se zde nachází další dvě obdobné profese, které ze začátku nebyly rozlišovány.

Na jedné straně zde byl prokurátor, který byl plnomocníkem strany a během řízení za ni vykonával jednotlivé procesní úkony. Prokurátor byl povinen dovést svou věc až do konce, což mu přikazovalo samotné Obnovené zřízení zemské. Bylo zakázáno odepřít zastoupení, a byla zde i uložena povinnost mlčenlivosti nebo podepisování spisů při jejich odevzdávání soudu.

---

⁶ Balík, Stanislav. *Minulost, přítomnost a perspektivy advokacie*. Plzeň: Vydavatelství Západočeské univerzity, 1998, str. 19.

Na té druhé straně pak vystupoval advokát, který sepisoval podání. Advokát mohl působit pouze u soudu, u kterého složil přísahu s výjimkou Prahy, kde mohl advokát působit v celém městě, ač složil přísahu u jednoho určitého soudu. Tento soud pak měl právo advokátovi odebrat povolení k výkonu advokacie.

Obě povolání mohla vykonávat jedna osoba.

V roce 1652 byla vydána Deklaratoria, která opět zavedla numerus clausus u advokátů. Také ujasnila rozdíly mezi oběma povoláními, kdy advokátem se mohla stát pouze osoba, která měla vysokoškolské vzdělání. Tento stav trval s drobnými obměnami až do roku 1781.

1.3. Advokacie v letech 1781 - 1848

V roce 1781 byl vydán Josefinský soudní řád (dále ‚řád‘), který změnil existenci advokacie jako takové. Do té doby se dalo jak o prokurátorech, tak o advokátech mluvit jako o svobodných povoláních, což se tímto řádem změnilo vzhledem k nastupujícím byrokratickým tendencím. Tendence vytvořit z advokacie úřad byla silnější v Rakouských zemích než v Čechách na základě kazuistické úpravy jednotlivých otázek.

Jednou z mnoha změn bylo uzákonění neslučitelnosti výkonu advokacie s jinými úřady. Tento řád zaváděl povinnost pro advokáty mít doktorát práv, na venkově pak musel mít alespoň osvědčení z právnické fakulty, že je znalý práva. To bylo zrušeno roku 1802, kdy bylo rozhodnuto, že doktorát práv musí mít všichni advokáti bez výjimky a k tomu navíc minimálně dvouletou praxi.

Advokátní zkouška se vykonávala před apelačními soudy, a to po praxi, jejíž délka však v řádu nebyla stanovena. Zkoušku mohl vykonat každý, kdo byl způsobilý bez ohledu na délku praxe.

Josefinský soudní řád sice zrušil princip numerus clausus, ovšem již od roku 1802 se nesměly konat advokátní zkoušky s výjimkou milosti od panovníka. Tento stav trval až do roku 1821, kdy byl znovu zaveden numerus clausus. Nově se stalo jmenování advokátů kompetencí Nejvyššího soudu.

1.4. Advokacie v letech 1848 - 1867

Rok 1848 byl bezesporu jedním z nejrevolučnějších let vůbec. Dochází k zániku feudálního zřízení, nastupuje parlamentarismus a v návaznosti na to se

mění i celý právní řád. Dochází k rozdělení Karlovy univerzity na německou a českou část. Advokáti jsou v tuto dobu aktivní nejenom v rámci svého povolání, ale také na úrovni politických vztahů. Zároveň zde dochází k rozvoji mezinárodních vztahů a to jak na úrovni monarchie, tak i mimo ni.

V roce 1849 byl schválen tzv. provizorní advokátní řád č. 364/1849 ř. z., který souhrnně upravoval problematiku advokacie. Pokrokový byl především v tom, že zřizoval advokacii jakožto samosprávu, což byl základ pro vznik samosprávy stavovské. Zřídily se advokátní komory, ve kterých se pak sdružovali advokáti v obvodu místního zemského soudu. Komory byly vytvořeny jako právnické osoby se svými orgány, které si volily. Byli jimi prezident a stálý výbor. Komory byly dohromady tři a to v Praze, Brně a Opavě. Měly velký rozsah pravomocí. Mimo jiné se vyjadřovaly k propuštění advokáta u vrchního soudu. Přezkoumávaly odměny advokátů. Dohlížely na dodržování základních pravidel, především na dodržování vážné pověsti instituce a zachování cti. Podávaly návrhy zákonů a přijímaly vnitřní předpisy. Ve svém obvodu dohlížely na jednotlivé advokátní kandidáty. Jmenovaly chudým bezplatného advokáta.

Co se týče samotných advokátů, dle tohoto řádu jím mohl být pouze rakouský občan, který byl bezúhonný a zletilý. Musel získat doktorát práv na právnické fakultě z některé z rakouských univerzit s předchozí praxí minimálně tři let. Bez doktorátu práv pak musel mít pět let praxe a složené advokátní zkoušky.

Advokátní zkoušky byly upraveny nařízením ministerstva práv č. 328/1850 ř. z., tato úprava zkoušek byla platná až do roku 1948. Zkouška se konala u vrchního soudu, čtyřčlennou zkušební komisi však volila příslušná advokátní komora. Zkouška se dělila na dvě části, a to na část písemnou a na část ústní. Zkoušeny byly především okruhy civilního a trestního práva. „*Komise se měla zároveň přesvědčit, zdaliž a v které míře kandidát umí věci náležitě pochopovati a posuzovati, jak jest důmyslný a v pracích prakticky vycvičený a umí-li pořádně přednášeti*“⁷ Noví advokáti museli být nejdříve schváleni vrchním soudem a advokátní komorou, načež byli jmenováni samotným ministrem práv. Přesto ale bylo advokátů do roku 1868, tedy do vydání nového advokátního řádu žalostně málo, což se odrazilo na nedostatečném pokrytí poptávky po právních službách. Proto se v těchto dobách celkem hojně vyskytovalo neoprávněné obstarávání právních věcí za úplatu neboli *pokoutnictví* či *vinklářství*.

---

⁷ Balík, Stanislav. *Minulost, přítomnost a perspektivy advokacie*. Plzeň: Vydavatelství Západočeské univerzity, 1998, str. 31.

V roce 1861 začaly být vydávány časopis Právník a Národní listy, což byla jedna z důležitých událostí pro plynulý rozvoj advokacie.

1.5. Advokacie v letech 1868 - 1918

V tomto období se v Českých zemích postupně budovala liberalistická advokacie. Jedná se o směr, kde se kladl důraz na svobodu jednotlivců, která má být zajišťována státem a omezována státem jenom v té nejmenší možné míře. O nutnosti reformovat advokacii se ale mluvilo již dříve. V tomto období se také začaly prudce zvyšovat počty advokátů, a to až do první světové války, kdy byl pochopitelně chod advokacie značně ochromen.

V roce 1898 byl založen Spolek českých advokátů, kde vystupovala první generace advokátů, která byla absolventy české právnické fakulty v důsledku rozdělení Karlo-Ferdinandovy univerzity roku 1882 na část německou a část českou. Dále bylo v roce 1898 zahájeno vydávání Časopisu českých advokátů. V tomtéž roce dochází také k založení spolku českých advokátů, obdobný byl pak založen i v Brně jako spolek moravských advokátů.

Všeobecně je třeba vyzvednout, že v tomto období začíná velmi silně pronikat do advokátního stavu a všeobecně společnosti čeština jako taková. Díky tomu začíná v českých zemích vznikat samostatná linie advokacie, která je vedena ve svém jazyce, pohybují se v ní advokáti vystudovaní na české právní fakultě a tvoří si svoje vlastní právní prameny.

Jako nejdůležitější pramen, který vznikl v tomto období, můžeme jistě označit řád advokátský, což byl zákon č. 96/1868 ř. z., který nabyl účinnosti od 1.ledna 1869. Jedná se v tomto období o základní právní předpis advokátního práva s nejdlejší „životností“ v moderních dějinách české advokacie.⁸

Již tenkrát při přijímání tohoto řádu bylo mnohokrát diskutované, zda se má brát advokacie jako živnost či jakožto úřad. Tento řád zavedl nezávislost advokacie na soudech a určil advokátský stav jakožto stavovskou samosprávu.

Advokátní komoru tvořilo hned několik orgánů, mezi které patřil výbor a disciplinární rada, jejichž členi byli voleni na tříleté období. Volil je další orgán advokátní komory, kterým byla valná hromada. President a náměstek presidenta byli voleni ze středu výboru a to na období tří let. Od roku 1905 bylo zavedeno, že

---

⁸ Balík, Stanislav. *Advokacie včera a dnes*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2000. str. 41.

pokud bude presidentem německý advokát, náměstkem musí být advokát český a obráceně.

Tento řád zrušil numerus clausus. Advokátem se tedy mohl stát kdokoliv, kdo splnil předepsané podmínky. Na druhou stranu byla praxe před samotnými advokátními zkouškami prodloužena na sedm let, a navíc bylo podmínkou, že šest let z toho musí uchazeč vykonávat praxi přímo u advokáta. Jediná možnost, jak nahradit doktorát z práv, praxi a zkoušky pak byla funkce hlasujícího rady u sborového soudu po dobu pěti let. Noví advokáti skládali přísahu u příslušného vrchního zemského soudu před zapsáním. Další novinkou byl fakt, že advokáti už nebyli teritoriálně přiřazováni pod jednotlivé soudy. Nově mohli zastupovat strany u všech českých soudů.

Advokátům bylo novým řádem uděleno mnoho povinností, které se primárně dělily na povinnosti povolání a povinnosti stavu. Mezi povinnosti povolání patřila například povinnost převzít zastupování nemajetných, pokud to bylo advokátovi určeno komorou, povinnost archivace spisů, a to nejméně po dobu pěti let, nebo povinnost mlčenlivosti.

*„Povinnosti stavu se odvíjely od obecně stanoveného pravidla ,bezelstnosti a poctivosti ve svém chování čest a vážnost stavu svého zachovávatí“.*⁹ Povinnosti pak dále určovaly především výbor a disciplinární komise. Patřily mezi ně například zákaz reklamy anebo přijímání nestandardně vysokých úroků.

Samozřejmě advokáti měli i práva, mezi které patřilo například právo odmítnout zastoupení a nesdělil důvod, právo na odměnu za zastoupení anebo právo vypovědět straně zastupování s čtrnáctidenní lhůtou od dodání, po kterou ještě musel advokát být zástupcem strany.

Jako další důležité zákony pak můžeme zmínit například zákon č. 40/1872 ř. z., o vykonávání moci disciplinární nad advokáty a kandidáty advokátskými. Disciplinární řízení bylo stanoveno jako dvojinstanční. V prvním stupni rozhodovala disciplinární komise, jako druhý stupeň pak fungoval nejvyšší soud. Mezi nejčastější disciplinární tresty patřily peněžitá pokuta nebo vymazání ze seznamu advokátů.

Toto období bylo na advokátní předpisy velmi bohaté, především se pak jednalo o jednotlivá nařízení ministra práv. Například vydal nařízení o povolení

---

⁹ Balík, Stanislav. *Minulost, přítomnost a perspektivy advokacie*. Plzeň: Vydavatelství Západočeské univerzity, 1998, str. 35.

nosit úřední roucho pro advokáty a kandidáty advokacie. Je nutné zmínit také zákon č. 58/1890 ř. z., o určení advokátního tarifu, který můžeme označit vedle advokátního řádu a disciplinárního statutu jako třetí nejdůležitější normu té doby. V zásadě až do roku 1890 se odměna advokáta určovala především smluvně a byl to právě tento zákon, který určil tarifní třídy.

Během první světové války v období od 1914 do roku 1918 byla advokacie i justice značně omezena, čehož si můžeme všimnout i v samotném zákonodárství. Pouze někteří advokáti měli povolení obhajovat před vojenskými soudy. Právním čekatelům pak bylo zakázáno konat svou civilní službu.

1.6. Advokacie v letech 1918 - 1938

Období po první světové válce je pro advokacii typické pokračováním rakouských právních předpisů díky recepční normě 11/1918 Sb. a jejich následné novelizace. Na Slovensku se pak jednalo o právo uherské. Československá advokacie se samozřejmě snažila tuto situaci vyřešit a advokátní právo unifikovat.

Advokátní řád z roku 1868 byl novelizován hned několikrát, ovšem ony změny se dotkly pouze určitých částí. Nikdy tedy nebyl novelizován jako celek. Změnou si prošel i advokátní tarif, jehož výše byla měněna hned několikrát, naopak disciplinární řád zůstal nezměněn.

Advokátní tarif byl definitivně novelizován roku 1923. Nezaváděl tarifní třídy, které by rozlišovala jednotlivá místa, kde byla advokacie vykonávána. Přiklonil se k metodě smluvní volnosti a tedy domluvě mezi advokátem a klientem.

Co se týče advokátního řádu, byla to právě novela z roku 1922, díky které byly do advokacie připuštěny i ženy. Tato část novely vznikla na základě faktu, že od roku 1918 začaly právnickou fakultu navštěvovat i ženy. Od tohoto roku se také změnila požadavky na doktorát práv, který byl nově požadován z některých československých univerzit. V úvahu tak připadaly právnické fakulty v Bratislavě a v Brně a také česká a německá právnická fakulta v Praze.

Novela č. 40/1922 je nejdůležitější novelou advokátního řádu prvorepublikové doby.¹⁰

---

¹⁰ Balík, Stanislav. *Advokacie včera a dnes*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2000. str. 77.

Změna přišla i na požadavek právní praxe. Ze sedmi let bylo novelou z roku 1922 požadováno šest let, což se znovu v roce 1924 upravilo na let pět, z toho tři musely být povinně u advokáta.

Oproti roku 1869 počet advokátů vzrostl a to velice rychle. *„V Praze do roku 1925 o desetinásobek, mimo Prahu pak na šestinásobek. Přibližně jedna třetina advokátů v Čechách sídlila v obvodu dnešní Prahy I na břehu Vltavy.“*¹¹ Z tohoto důvodu se začínaly ozývat ohlasy, které požadovaly navrácení numerus clausus, tedy omezení počtu advokátů.

Samospráva advokátních komor zůstala nezměněna, nadále byly tři advokátní komory a to v Praze, Brně a Opavě.

1.7. Advokacie v letech 1938 – 1945

Rok 1938 byl předzvěstí postupného úpadku advokacie. Dopad na to měla i autonomie Slovenska, která měla za následek změny poměrů v Česko - Slovensku. Především ale byla celá advokacie podřazena Německé říši a jejímu řádu. Právní prameny advokacie však zůstaly, Česko – Slovenská republika se nadále opírala o původní právní úpravu, která byla v průběhu let novelizována. Tyto novely však měly být pouze dočasného typu.

Mezi jedny z nejdůležitějších změn můžeme určitě zařadit úpravu počtu advokátů, která byla prozatímně zavedena v roce 1938. Advokátní komory tak byly oprávněny odeprít zápis do seznamu advokátů, pokud by tím byl dotčen veřejný zájem. Veřejný zájem mohl být dotčen tehdy, pokud by v obvodu advokátní komory mělo dojít k ohrožení již zapsaných advokátů tím, že by se nedokázali kvůli velkému počtu zapsaných uživit. Nejednalo se tedy vyložene o numerus clausus, ale je nutné podotknout, že to mělo značný dopad na regulaci počtu. Dalším omezením byla horní věková hranice pro výkon advokacie, která byla stanovena na 65 let. Poté mohl advokát nadále vykonávat advokacii pouze v případech, pokud jeho žádosti vyhověl výbor komory.

Díky ztrátě Sudet byl počet advokátů opět snížen. Číslo bylo zmenšováno i kvůli persekuci židovských advokátů, která začala již v roce 1938, a čím dál tím více se zhoršovala.

---

¹¹ Balík, Stanislav. *Minulost, přítomnost a perspektivy advokacie*. Plzeň: Vydavatelství Západočeské univerzity, 1998, str. 42.

Asi nikoho nepřekvapí, že okupace Německem a protektorát Čechy a Morava měly na advokacii pouze negativní dopady, ostatně jako na společnost jako takovou. Všeobecný nátlak a utlačování postupně utlumovaly advokacii. Podstatné události, které tomu napomohly, byly kupříkladu uzavření vysokých škol, ke kterému došlo 17. listopadu 1939. Vedle správních orgánů a soudů protektorátních byla zřízena ještě speciální německá soustava. To samé platilo i pro samotné advokátní komory, kterým byla na roveň zřízena ještě Říšská komora.

Jednotlivá právní opatření v období protektorátu Čechy a Morava se dotýkala především židovských advokátů a komor. Zatímco práva židovských advokátů byla čím dál tím více potlačována, advokátním komorám bylo ubíráno na pravomocích. Tato situace došla až tak daleko, že se židovský občan nesměl stát nejen advokátem, ale ani advokátním kandidátem a počet již zapsaných židovských advokátů se zúžil na pouhá dvě procenta ze všech. Ti beztak mohli vykonávat pouze právní zastoupení dalších židů a jejich organizací. Navíc byli pod ustavičným dohledem nejenom krajských a vrchních soudů, ale i ministerstva spravedlnosti. Zbytek byl bez milosti vyškrtnut a nadále nesměl nabízet advokátní služby.

V bezpečí nebyli ani ostatní advokáti, bylo totiž vydáno nové nařízení č. 354/1942 Sb. z. a n., o kárných opatřeních proti politicky nespolehlivým advokátům a kandidátům advokacie. Bylo mnoho advokátů, kteří byli za svoje názory a participaci v domácím odboji nejenom vymazáváni ze seznamu advokátů, ale také posíláni do koncentračních nebo pracovních táborů.

Advokátní komory v Praze a Brně byly nadále samosprávnými celky. Ovšem před německými soudy mohli převážně zastupovat osoby pouze němečtí advokáti, kteří byli zapsáni u Říšské komory.

Po atentátu na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha v roce 1942 se opět poměry přiostrily a to nejen ve společnosti, tato událost ovlivnila i samotnou advokacii. Jako jeden z prvních postihů byl zaveden zákaz vydávání advokátního časopisu. Ministerstvo spravedlnosti získalo další pravomoci nad advokací jako takovou. Mohlo samo rozhodovat o kárných řízeních jednotlivých politicky nespolehlivých advokátů a disciplinární orgány ministerstvu musely takovéto „nepohodlné“ advokáty nahlašovat.

1.8. Advokacie v letech 1945 - 1989

1.8.1. Advokacie v letech 1945 - 1948

Nutno zmínit, že v poválečné době se advokacie potýká se značným nedostatkem advokátů. A to jak odstraňování těch ‚problematických‘ nacistickým režimem, tak nepřipustění do poválečné advokacie těch kolaborujících. K tomu byly vytvořeny národní výbory komor, zatímco zákonodárství se snažilo vytvořit co nejlepší podmínky pro co nejrychlejší naplnění advokátních stavů.

Například bylo vydáno nařízení, kterým se vojenská služba započítávala do advokátní praxe kandidátů. Právní praxe byla pak v roce 1946 dokonce zkrácena z šesti na pět let. Těm, kterým byla znemožněna vykonávat v době nesvobody právní praxe, pak mohla být dále zkrácena až o rok a půl. Zrovna jako ti, kteří nebyli zapsáni do seznamu advokátů, i když k tomu splňovali všechny potřebné podmínky, mohli být zapsáni bez dalšího.

Co se týče advokátních komor, byly obnoveny pouze dvě a to v Praze a v Brně, Opavská již po druhé světové válce nevznikla.

Naděje na obnovu advokacie po druhé světové válce ale záhy padly. Dá se říct, že celé období od roku 1948 do roku 1989 je charakteristické postupným úpadkem advokacie. Mohou za to především snahy podmanit advokacii státní moci, přičemž nadvládu zde měla komunistická strana.

1.8.2. Advokacie v letech 1948 - 1951

Pro tuto etapu je typická snaha o likvidaci advokátních komor a soukromých advokátních kanceláří. Je to právě rok 1948, kdy jsou zákonem zrušeny obě komory, místo nich zde vznikají takzvaná krajská sdružení advokátů, tím dochází k zániku advokátních kanceláří jako takových. Orgány těchto sdružení byly členské schůze, předseda a výbor. Jejich sídlem byly zákonitě krajské soudy, nadřízené jim pak bylo ústřední sdružení advokátů, které mělo sídlo v Praze a dohlíželo na činnost krajských sdružení. To mělo jako své orgány předsedu, předsednictvo a schůzi delegátů krajských sdružení. Tomu všemu pak bylo nadřazeno ještě ministerstvo spravedlnosti, které dohlíželo na výkon advokacie jako takový. Mělo takové pravomoci, že dokonce mohlo jakékoliv sdružení rozpustit a stanovit místo nich dočasně správní komisi.

Přichází další čistka nepohodlných advokátů. Ti, co nebyli převzati z advokátních kanceláří do krajských sdružení, nesměli vykonávat advokacii. V roce 1948 byl stanoven přestupek pokoutnictví za nedovolené obstarávání

právních služeb, za které mohlo být uloženo i vězení až na šest měsíců a vysoká pokuta.

Vedle občanství, odborné způsobilosti a spolehlivosti byla stanovena podmínka „oddanosti lidově demokratickému zřízení“.¹² Je tedy více než jasné, že počet advokátů opět rapidně poklesl.

Co se týče jednotlivých práv samotných advokátů, povinnost mlčenlivosti měli pouze potud, pokud je ministr vnitra dané mlčenlivosti nezbavil. Advokát se nemohl mlčenlivosti dovolávat ve chvíli, kdy se jednalo o trestný čin proti lidově demokratické republice.

I v této době byly prohřešky advokátů řešeny v kárných řízeních před krajským soudem jako orgánem první instance, odvolacím orgánem byl nejvyšší soud. Existovalo několik druhů trestů, například pokuta až do jednoho milionu korun, písemné pokárání nebo ztráta členství v krajských sdruženích.

Byl to právě občanský soudní řád č. 141/1950 Sb., který dal základ takzvaným podnikovým právníkům. V případech, kdy bylo zastoupení advokátem povinné, mohl ministr spravedlnosti určit jako zástupce národního podniku jeho zaměstnance.

Co se týče advokátních koncipientů, ti se stávali zaměstnanci krajských sdružení advokátů. Koncipientská praxe byla stanovena na dva roky a byla zakončena odbornou zkouškou. Vedle klasických právních oborů se pak zkoušela i politická nauka.

1.8.3. Advokacie v letech 1952 – 1963

V roce 1951 byl přijat zákon č. 114/1951 Sb., o advokacii. Tato léta jsou typická upevnováním socialismu a to nejenom ve společnosti, ale i v advokacii.

Dochází k opětovnému překopání základní struktury advokacie, kdy se základní organizační jednotkou stávají advokátní poradny. Jednalo se o kolektivní orgán ve formě právnické osoby, kde společně pracovali vedoucí, advokáti a koncipienti s ostatními spolupracovníky. Byly to právní poradny, které přebíraly odměny za poskytnuté advokátní služby. V případě poškození klienta ručili advokát, případně jiný pracovník, solidárně společně s advokátní poradnou.

Ústředním orgánem se stalo Ústředí advokátních poraden, které mělo sídlo v Praze. Kontrolovalo činnost jednotlivých advokátních poraden a bylo organizační složkou pro výkon advokacie. Rozhodovalo také o členství

---

¹² Balík, Stanislav. *Minulost, přítomnost a perspektivy advokacie*. Plzeň: Vydavatelství Západočeské univerzity, 1998, str. 55.

jednotlivých advokátů v advokátních poradnách. Orgány byly plenární schůze vedoucích advokátních poraden, předseda a jeho náměstkové a výbor. Plenární schůze volila všechny zbylé orgány.

Podmínky pro výkon advokacie a koncipientury se od minulého období nijak zvlášť nelišily. Koncipienti byli opět zaměstnanci advokátních poraden. Ministr spravedlnosti mohl však jakoukoliv část podmínek nebo dokonce vše zcela odpustit. Advokátem už se tak mohla stát nejenom kvalifikovaná osoba splňující všechny podmínky, ale také kupříkladu osoba, která byla oddaná režimu bez odborných znalostí.

Byl zrušen přestupek pokoutnictví, zůstal pouze zákaz soukromého výkonu advokacie, nikdo tedy nesměl poskytovat právní služby za úplatu. Advokátní tarif nepřipouštěl smluvní odměnu, sazba byla stanovena.

1.8.4. Advokacie v letech 1963 - 1975

Nepochybně i na advokacii jako takovou dopadaly tehdejší poměry ve společnosti a především v politickém řízení státu. Od roku 1960 můžeme zaznamenat pozvolné uvolňování poměrů, což se projevilo i na tehdejším právním řádu. Zvrat přišel v roce 1968, kdy dochází k okupaci Československa armádou Varšavské smlouvy. V tu chvíli opět dochází k utužování socialismu a zpřísnění poměrů ve společnosti.

Advokátní poradny pozbyly svou právní subjektivitu. Nebyly tedy nadále právníckými osobami, jako tomu bylo v předešlém období. Nově byly zřizovány v okresech, v Praze se jednalo o městské obvody. V čele advokátních poraden byl vedoucí. Nadále byly zachovány pouze jako pracovní kolektivy.

Obnovila se existence Krajských sdružení advokátů (v Praze nazývané Městské sdružení advokátů), ve kterých se advokáti sdružovali. Jednalo se o orgány s právní subjektivitou jakožto socialistické organizace. Orgány sdružení byly předseda, výbor a členská schůze advokátů.

Nad těmito sdruženími stálo Ústředí československé advokacie. Mělo celostátní působnost a kontrolovalo činnost advokacie jako takové. Orgány byly předseda a dva místopředsedové, výbor, slovenský výbor a celostátní konference delegátů.

Dochází k obnovení numerus clausus, neboť Ústředí československé advokacie stanovovalo počty advokátů a ostatních pracovníků v advokacii a to v každém kraji. Místo odborné zkoušky nově advokátní koncipienti na konci své dvouleté praxe získávali závěrečné hodnocení. Ústředí mohlo kandidátovi

prominout právnické vzdělání, ministr spravedlnosti mohl prominout podmínku československého občanství. Stále tedy platilo, že na pozice advokátů se mohly dostávat i osoby, které nesplňovaly dané podmínky, pokud jim byly jedním z oprávněných orgánů prominuty.

V roce 1963 byl vydán nový zákon o advokacii (zákon č. 57/1963 Sb.). Vzhledem k uvolňujícím se poměrům je i v tomto zákoně znát několik demokratických prvků. Bylo jich ale jen pár a z větší části přebíral nový zákon úpravu z roku 1951.

Vedle kárné odpovědnosti advokátů existovalo i provinění nedůstojného chování občana Československé socialistické republiky, které bylo na advokáty aplikovatelné s objektivní lhůtou jednoho roku. V prvním stupni rozhodovali výbory Krajských a Městských sdružení, v druhém stupni pak výbor Ústředí československé advokacie. Vedle klasických trestů jako byla důtka nebo napomenutí mohl být také uložen trest snížení platu až na tři měsíce. Existovaly také tresty zrušení členství ve sdružení anebo zákaz poskytování právních služeb. Takové tresty se ale udílely mimo kárná řízení.

V roce 1965 byl stanoven advokátní tarif, který přetrval až do roku 1990. Smluvní volnost byla nadále zakázána, tento tarif sám stanovoval ceny za jednotlivé právní služby.

Rok 1968 přinesl velké změny a to především ty personální. Do posrpnové emigrace se totiž přidalo i mnoho advokátů.

1.8.5. Advokacie v letech 1975 - 1989

V roce 1975 byl vydán nový a jediný právní předpis z této etapy a to zákon č. 118/1975 Sb., o advokacii. „*Zákon z roku 1975 ze všech zákonů o advokacii po únoru 1948 nejpodrobnější a na socialistické poměry zdánlivě nejdemokratičtější.*“¹³ Jednalo se o důkladnější propracování dřívější úpravy z roku 1963, mnohem lépe byly například zpracovány právní poměry koncipientů a advokátů. Praxe byla z dvou let prodloužena na tři roky a z toho dva roky ji museli koncipienti vykonávat u advokáta.

Orgány správy advokacie zůstaly stejné, jako tomu bylo v předešlém období, tedy Krajská a Městská sdružení advokátů a Ústředí československých advokátů.

---

¹³ Balík, Stanislav. *Minulost, přítomnost a perspektivy advokacie*. Plzeň: Vydavatelství Západočeské univerzity, 1998, str. 65.

Ministr spravedlnosti pozbyl pravomoci jakkoliv zasahovat do personálních záležitostí jednotlivých advokátů. Nebylo tedy v jeho moci nadále odpouštět jednotlivé podmínky stanovené pro výkon advokacie. Ovšem jeho souhlasu podléhalo stanovení počtu advokátů, které navrhovala jednotlivá sdružení.

Kárná odpovědnost se nacházela ve čtvrté části zákona a dělila se podle toho, zda byly povinnosti advokáta porušeny podle zákona o advokacii anebo podle pracovněprávních předpisů. V ostatních záležitostech zůstalo kárné řízení nepozměněno.

V této době dochází k rozšíření pokoutnictví kvůli tomu, že počty advokátů byly relativně malé. Vzhledem k situaci se v nižších instancích jednalo o tolerovanou záležitost především ze strany soudů.

1.9. Advokacie v letech 1989 - 1996

„Období let 1989 – 1996 – ač zásadní změna byla učiněna již v roce 1990 – lze pro účely dějin advokacie charakterizovat jako přechodné období.“¹⁴ Do doby přijetí nové právní úpravy advokacie v roce 1990 zde platila úprava z minulého období. Advokáti i koncipienti se v období 1989 – 1990 podíleli na politickém dění a zároveň se začala velmi rychle připravovat nová právní úprava. Ta byla připravena pod vedením Karla Čermáka, který je také hlavním autorem jejího textu.

Bylo hned několik problémů, se kterými se musela advokacie v tomto období vypořádat. Jedním a určitě zásadním byl akutní nedostatek advokátů. Došlo tedy na otázku, zda udělat advokacii více přístupnou.

Dalším problémem byl institut podnikových právníků, kterým na začátku tohoto období právě z akutního nedostatku bylo dovoleno poskytovat některé právní služby. V roce 1990 byla dokonce založena Unie podnikových právníků, která se později přeměnila na Komoru.

Na základě takto upravených poměrů nakonec došlo k vydání hned dvou právních předpisů. Jedním z nich byl zákon o advokacii (zákon č. 128/1990 Sb.), tím druhým byl zákon o komerčních právnících a právní pomoci jimi poskytované (zákon č. 209/1990 Sb.). Společným předpisem byl advokátní tarif.

---

¹⁴ Balík, Stanislav. *Minulost, přítomnost a perspektivy advokacie*. Plzeň: Vydavatelství Západočeské univerzity, 1998, str. 69.

Samosprávnými stavovskými orgány se staly pro obě povolání komory, tedy Česká advokátní komora a Komora komerčních právníků, které byly také právníckými osobami.

Je více než jasné, že mezi oběma stavy byly nejenom rozdílnosti, ale také neshody. Jednalo se především o předpoklady, které museli advokáti nebo podnikoví právníci splňovat nebo rozsah oprávnění poskytování právních služeb. Logicky to byli právě advokáti, kteří měli širší pravomoci, ale také na ně byly kladeny větší nároky.

Od roku 1993 se zvětšuje počet advokátů, stejně jako komerčních právníků. Ve společnosti se začaly objevovat názory, že by se tato dvě svobodná povolání měla spojit v jedno. Bylo dokonce umožněno komerčním právníkům přestoupit do České advokátní komory, což vedlo k dalšímu nárůstu počtu advokátů.

Návrh nového zákona o advokacii byl vytvořen již v roce 1993. Při přijímacím řízení však neprošel. Především pro nesouhlas s povinným členstvím v České advokátní komoře, který chtěla vláda nahradit za dobrovolný. Zákon byl nakonec přijat až v roce 1996 jako zákon č. 85/1996 Sb.

Díky tomuto zákonu se z dosavadních komerčních právníků stali advokáti, stejně jako čekatelé na komerčního právníka se stali advokátními koncipienty. Zůstala pouze jedna stavovská instituce, kterou byla Česká advokátní komora. Její orgány jsou představenstvo, kontrolní rada a kárná komise, které byly složeny z předešlých orgánů obou komor.

„Advokátní organizace se stabilizovala a byly vytvořeny dobré podmínky pro výkon nezávislého povolání advokáta.“¹⁵

2. Pojem advokát a advokacie

V následující kapitole si podrobně rozebereme základní pojmy týkající se advokacie, které jsou třeba k naplnění tématu této diplomové práce. Jak je již zřejmé ze samotného nadpisu, především si podrobně rozebereme samotnou

---

¹⁵ Balík, Stanislav. *Minulost, přítomnost a perspektivy advokacie*. Plzeň: Vydavatelství Západočeské univerzity, 1998, str. 78.

osobu advokáta, podmínky jeho fungování, možnosti ukončení výkonu advokacie a další subjekty, které jsou oprávněni poskytovat právní služby.

Co do pojmu advokacie si vysvětlíme, co vůbec tento pojem obnáší a dále jednotlivé možnosti výkonu advokacie.

V této kapitole se zároveň musím zmínit i o samotné České advokátní komoře, která vytváří nejenom právní rámec výkonu advokacie, ale je také základním stavebním prvkem pro advokacii jako takovou a z toho důvodu i ji musím alespoň povrchně popsat.

2.1. Advokát

„Advokátem je ten, kdo je zapsán v seznamu advokátů vedeném Českou advokátní komorou.“¹⁶ Aby se člověk mohl stát advokátem – tedy aby jej Česká advokátní komora zapsala do seznamu advokátů, musí splňovat podmínky, které jsou obsaženy v zákoně č. 85/1996 Sb., o advokacii. Jedná se o taxativní výčet předpokladů.

Splnění předpokladů je advokátem prokazováno osvědčením o zápisu do seznamu advokátů a identifikačním průkazem advokáta, které je Česká advokátní komora povinna vydat po zápisu do seznamu advokátů a to ve lhůtě maximálně jednoho týdne.

Dle podmínek je více než jasné, že advokátem může být pouze osoba fyzická, právnická osoba je v tomto případě vyřazena z podstaty věci. Advokátem je tedy fyzická osoba, která je oprávněna poskytovat právní služby.

2.1.1. Podmínky zápisu do seznamu advokátů

Advokát musí být svéprávný. Co je to svéprávnost nám vysvětluje zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník: *„Svéprávnost je způsobilost nabyvat pro sebe vlastním právním jednáním práva a zavazovat se k povinnostem (právně jednat).“¹⁷*

Advokát musí získat vysokoškolské vzdělání v oboru právo. A to buď v magisterském oboru na jedné ze čtyř vysokých škol v České republice, které

---

¹⁶ Ustanovení § 4 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii

¹⁷ Ustanovení § 15 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

nabízejí studijní program ‚Právo a právní věda‘, nebo studiem na zahraniční vysoké škole, pokud bude toto studium v České republice uznatelné.

Advokát musí vykonat právní praxi jakožto koncipient alespoň tři roky. Praxi u advokáta lze nahradit i praxí v jiné právnické profesi, například praxí justičního čekatele nebo notářského kandidáta a mnoho dalších. Právní praxe je jeden z aspektů, který se v rámci požadavků na advokáty měnil nejvíce. „*Lze říci, že dnešní délka praxe v podstatě vyhovuje a je přijatelným kompromisem.*“¹⁸

Advokát musí být bezúhonný. Nutno zmínit, že bezúhonnost se u advokátů podle převažujících názorů nepovažuje pouze ve smyslu zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ale bezúhonnost v širším pojetí, tedy co dočinění zde bude mít i bezúhonnost morální a profesní.¹⁹

Nebyl vyškrtnut ze seznamu advokátů na základě kárného opatření nebo se na něj alespoň hledí, jako kdyby k tomuto vyškrtnutí nedošlo. Zároveň nebyl také vyškrtnut na základě prohlášení konkursu na něj nebo na společnost, ve které byl společníkem anebo od takovéto skutečnosti uplynulo více než 5 let a insolvenční řízení již skončilo.

Není ve služebním ani pracovním poměru. Existuje však hned několik výjimek, pro které toto pravidlo neplatí. Jsou jimi poměr k České advokátní komoře, k advokátovi anebo jde o pedagogickou, vědeckou, literární, uměleckou či publicistickou činnost.

Advokát nesmí vykonávat ani jinou činnost, která je neslučitelná s výkonem advokacie.

Advokát musí složit advokátní zkoušky, zaplatit poplatek České advokátní komoře, který nesmí přesahovat hranici 10.000,- Kč a také složit slib do rukou předsedy České advokátní komory, který je zpravidla poslední splněnou podmínkou pro zapsání. Zápis je nejčastěji datovaný ke dni složení slibu anebo k požadovanému dni, nejpozději však tři měsíce po složení slibu. Advokátní zkoušku lze nahradit jiným typem profesní zkoušky. Mezi ně patří například zkouška notářská, justiční či exekutorská a další.

---

¹⁸ Molák, Stanislav. *Jaké jsou možnosti uplatnění mladého advokáta*, Bulletin advokacie. č. 6 – 7/2000, str. 67. [online]. [cit. 2020-03-26]. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/files/180/BA_00_06.pdf

¹⁹ PELIKÁN, Martin. *Shrnutí předpisů o advokacii*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. 192 s. str. 6.

2.1.2. Pozastavení výkonu advokacie

K pozastavení výkonu advokacie může dojít jednak rozhodnutím orgánu České advokátní komory anebo ze zákona. Jedná se o opatření dočasné, během kterého advokát nemůže poskytovat právní služby ani vykonávat další činnosti, jejichž podmínkou je výkon advokacie. I přesto je advokát stále kárně odpovědný, zrovna jako nezaniká jeho poplatková povinnost vůči České advokátní komoře. Pozastavení výkonu advokacie se bude primárně opírat o zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii a subsidiárně se bude řídit zákonem č. 500/2004 Sb., správním řádem.

2.1.2.1. Pozastavení výkonu advokacie ze zákona

Důvody automatického pozastavení výkonu činnosti advokáta vyplývající ze zákona jsou obsaženy v § 8b zákona o advokacii.

Jedním z důvodů pozastavení činnosti je prohlášení konkursu vůči advokátovi. Jedná se o den, kdy nastaly účinky tohoto prohlášení, byť zatím nepravomocně, a to z důvodu, že pravomocné rozhodnutí o konkursu je důvodem pro vyškrtnutí ze seznamu advokátů.²⁰ Co do konkursu zde máme ještě jednu možnost pozastavení činnosti advokáta - v případě, že byl konkurs prohlášen na společnost a to i zahraniční, ve které je advokát společníkem.

Pozastavení činnosti advokáta může vyplynout i jako kárné opatření, které má dočasnou povahu. K pozastavení dochází dnem nabytí účinnosti rozhodnutí.

Dalším důvodem je vzetí advokáta do vazby nebo výkon trestu odnětí svobody. Logicky pak dochází při omezení advokátovy osobní svobody k nemožnosti vykonávat advokacii a je proto třeba jeho činnost pozastavit.

Další možností, která je rovněž důsledkem trestního řízení, je trest zákazu činnosti a to za takový trestný čin, který byl spáchán v souvislosti s výkonem advokacie. Zákaz činnosti je dočasným trestem, který může být uložen až na dobu deseti let. Do této kategorie pak můžeme zařadit i pozastavení výkonu advokacie, který se týká zaměstnavatele advokáta.

---

²⁰ PELIKÁN, Martin. *Shrnutí předpisů o advokacii*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. 192 s. str. 11.

2.1.2.2. Pozastavení výkonu advokacie rozhodnutím orgánů České advokátní komory

I zde nám napomůže náhled do zákona o advokacii. Přesněji se jedná o § 9 a § 10, které stanovují, kdy orgány České advokátní komory rozhodují o pozastavení výkonu advokacie. Jak z názvu vyplývá, rozhodnutí mohou vydat různé orgány České advokátní komory. Jsou jimi především předseda a představenstvo České advokátní komory. Případy, v kterých tyto orgány rozhodují, jsou taxativně stanoveny v zákoně. Základní rozdíl mezi nimi je, že předseda je v převážné většině povinen pozastavit činnost, pokud nastanou skutečnosti popsané výše zmíněným zákonem. Představenstvo nemá povinnost, nýbrž možnost pozastavit výkon advokacie.

2.1.2.2.1. Pozastavení výkonu advokacie předsedou České advokátní komory

Je povinností předsedy České advokátní komory pozastavit činnost advokáta v případě, že mu v jejím výkonu brání další služební či pracovní poměr případně jiné činnosti, které nejsou slučitelné s výkonem advokacie. Existují zde výjimky, které jsou vymezeny zákonem, například pracovní poměr k České advokátní komoře případně pedagogická, literární, umělecká či publicistická činnost a další.

K pozastavení činnosti dochází i ve chvíli, kdy není advokát schopný vykonávat advokacii po dobu delší než čtyři měsíce a to z jakýchkoliv jiných překážek.

Zahraničnímu i evropskému advokátovi zapsanému do seznamu advokátů se činnost automaticky pozastavuje v reakci na pozastavení výkonu advokacie v cizině.

O pozastavení výkonu advokacie může Českou advokátní komoru požádat i sám advokát. „*S žádostí o pozastavení výkonu advokacie ze strany advokáta zákon o advokacii ještě donedávna (před novelou 258/2017 Sb.) nepočítal.*“²¹

---

²¹ PELIKÁN, Martin. *Shrnutí předpisů o advokacii*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. 192 s. str. 12.

2.1.2.2. Pozastavení výkonu advokacie představenstvem České advokátní komory

Jak již bylo zmíněno výše, představenstvo může, ale nemusí v těchto případech pozastavovat činnost advokáta.

Výkon advokacie může být pozastaven v případě trestné činnosti advokáta, kdy na něj byla podána obžaloba, návrh na schválení dohody o vině a trestu, návrh na potrestání případně zahájeno trestní stíhání. V tomto případě je třeba, aby bylo zřejmé, že s největší pravděpodobností spáchal trestný čin právě obžalovaný advokát. Musí se jednat o trestné činy s úmyslným zaviněním a to jak forma přímá, tak nepřímá. Ve spojitosti se spáchaným trestným činem musí docházet k nedůvěře vůči dalšímu výkonu advokacie obžalovaného.

Dalším případem je zahájení insolvenčního řízení, řešící úpadek advokáta. Zároveň se také jedná o insolvenční řízení, kde je řešen úpadek společnosti a to i zahraniční, ve které je advokát v postavení společníka.

2.1.3. Vyškrtnutí ze seznamu advokátů

Vyškrtnutí advokáta ze seznamu se může dít opět několika způsoby. Stejně jako u pozastavení zmíněného v kapitolách výše, i k vyškrtnutí může dojít buď na základě zákona anebo rozhodnutím orgánů České advokátní komory. Jedná se tedy o případy buďto nesporné, kde je důvod zániku výkonu advokacie zcela jasný, nebo sporné, kde pak rozhoduje předseda České advokátní komory, případně představenstvo a to zpravidla v těch složitějších případech.²²

Vyškrtnutí ze seznamu advokátů se bude primárně řídit zákonem o advokacii a subsidiárně se bude opírat o správní řád.

2.1.3.1. Nesporné vyškrtnutí ze seznamu advokátů

Jedná se o případy, kdy dochází k vyškrtnutí ze seznamu advokátů Českou advokátní komorou automaticky a to na základě zákona. Vyškrtnutí by měla Česká advokátní komora provést bez zbytečných odkladů, nejpozději však do jednoho měsíce ode dne, kdy se o důvodu pro vyškrtnutí ze seznamu dozvěděla. O vyškrtnutí je třeba daného advokáta vyrozumět. Pokud dochází k vyškrtnutí na základě smrti advokáta, vyrozumívají se jeho blízcí.²³

---

²² PELIKÁN, Martin. *Shrnutí předpisů o advokacii*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. 192 s. str. 9.

²³ Ustanovení § 7 b odst. 2 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii

Nejtypičtějším důvodem pro vyškrtnutí ze seznamu je jednoznačně úmrtí advokáta. Určující je datum úmrtí. Obdobným institutem je pak prohlášení advokáta za mrtvého, kde je určující den stanoven pravomocným rozhodnutím soudu.

Dále je třeba uvést rozhodnutí soudu o omezení advokátovy svéprávnosti. Jak jsme si vysvětlovali v kapitole ‚2.1.1. Podmínky zápisu do seznamu advokátů‘, podmínkou pro zápis advokáta je jeho svéprávnost. Advokát tedy pozbývá jednu ze základních podmínek pro zápis, a tudíž již nesplňuje všechny parametry a nemůže zůstat nadále zapsán v seznamu advokátů.

Vyškrtnutí ze seznamu advokátů může být důsledkem kárného opatření, které je výsledkem kárného řízení. Účinky nastávají ke dni právní moci rozhodnutí.

K vyškrtnutí ze seznamu advokátů dochází také pravomocným rozhodnutím o konkursu advokáta, případně společnosti, které je společníkem.

Samozřejmě zde je i prostor pro autonomii vůle advokáta. On sám tedy může podat České advokátní komoře písemnou žádost o vyškrtnutí ze seznamu advokátů. Účinky nastávají po uplynutí měsíce, ve kterém byla žádost doručena.²⁴ Žádost musí mimo jiné obsahovat úředně ověřený podpis advokáta, pokud advokát nedoručuje žádost osobně předsedovi České advokátní komory nebo jinou pověřenou osobou, před kterou ji také podepíše.

2.1.3.2. Sporné vyškrtnutí ze seznamu advokátů

Stejně jako v případě pozastavení výkonu advokacie, i při vyškrtnutí mohou rozhodovat různé orgány České advokátní komory. Je jím opět buď předseda, nebo představenstvo.

Důvodem pro vyškrtnutí ze seznamu advokátů je i porušení povinnosti být pojištěn dle § 24 a odst. 1 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii. Novela přitom neuvedla, zda-li bude o takovém vyškrtnutí rozhodovat představenstvo anebo předseda České advokátní komory.²⁵

---

²⁴ PELIKÁN, Martin. *Shrnutí předpisů o advokacii*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. 192 s. str. 9.

²⁵ PELIKÁN, Martin. *Shrnutí předpisů o advokacii*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. 192 s. str. 11.

2.1.3.2.1. Sporné vyškrtnutí ze seznamu advokátů předsedou České advokátní komory

Předseda advokátní komory rozhoduje o vyškrtnutí advokáta například v případě, pokud byl pravomocně odsouzen za trestný čin v souvislosti s výkonem advokacie a to k nepodmíněnému trestu odnětí svobody.²⁶

Dále se rozhoduje o vyškrtnutí advokáta ze seznamu v případě, že advokát nezaplatil České advokátní komoře povinné platby, které mu ukládá §30 zákona o advokacii po dobu delší než šest měsíců. Pokud k takovému pochybení ze strany advokáta dojde, vyzve jej Česká advokátní komora k doplacení dané částky a také poučí, jaké následky může nezaplacení povinné platby mít. Pokud ani tak není částka uhrazena, uchýlí se předseda k rozhodnutí o vyškrtnutí ze seznamu advokátů.

Další případ se týká zahraničního advokáta, obdobně se však tento případ dá vztáhnout i na advokáta evropského. Pokud ten pozbyde oprávnění vykonávat advokacii v cizině, dojde k jeho vyškrtnutí ze seznamu advokátů i na území České republiky.

2.1.3.2.2. Sporné vyškrtnutí ze seznamu advokátů představenstvem České advokátní komory

Dalším orgánem, který má pravomoc rozhodovat o vyškrtnutí ze seznamu advokátů je představenstvo České advokátní komory.

Jedním z důvodů, o kterých rozhoduje právě představenstvo je případ, kdy je advokát zapsán do seznamu advokátů, i když již od počátku nesplňoval všechny podmínky, které jsme si vysvětlili na začátku této kapitoly. V tomto případě zde však běží lhůta, která je stanovena na jeden rok od okamžiku, kdy se Česká advokátní komora o tomto důvodu dozvěděla, do kterého musí představenstvo o vyškrtnutí rozhodnout. „*To neplatí ve vztahu k předpokladu dostatku svéprávnosti a bezúhonnosti advokáta, jakož i k požadovanému vzdělání*“²⁷

Jakožto doplňkový institut rozhoduje o vyškrtnutí advokáta ze seznamu představenstvo v tom případě, že spáchal jiný trestný čin, než o jakém rozhoduje předseda a je za něj také pravomocně odsouzen. Tedy o takových trestných

---

²⁶ PELIKÁN, Martin. *Shrnutí předpisů o advokacii*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. 192 s. str. 10.

²⁷ PELIKÁN, Martin. *Shrnutí předpisů o advokacii*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. 192 s. str. 11.

činech, které spáchal v souvislosti s výkonem advokacie, ale není mu uložen nepodmíněný trest odnětí svobody a tento trestný čin vzbuzuje pochybnosti ohledně řádného výkonu advokacie.

2.1.4. Další subjekty vykonávající advokacii

Je dobré zmínit, že existuje vícero subjektů, které mohou poskytovat právní služby. Na prvním místě jistě musíme zmínit advokátního koncipienta, kterého si ovšem více rozebereme v kapitole ,5. Jiné pracovněprávní vztahy v advokacii‘.

Mezi dalšími subjekty je třeba zmínit Evropského advokáta, který je dále rozdělen ještě na usazeného evropského advokáta a hostujícího evropského advokáta. Je to právě Evropskou unií garantovaná svoboda pohybu služeb, která umožňuje příslušníkům členských států, kteří splnili tamní podmínky pro poskytování právních služeb, vykonávat advokacii i na území jiných členských států.

Usazený evropský advokát pak poskytuje právní služby na území České republiky soustavně a na základě nějakého systematického postupu, hostující evropský advokát vykonává advokacii spíše nárazově.

Subjekt, který stojí za zmínku je zcela jistě zahraniční advokát. Ten musí být způsobilý vykonávat advokacii dle domovské země, u které je třeba, aby ctila základní principy výkonu advokacie, na kterých je postaven zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii. Zahraniční advokát je povinen složit uznávací zkoušku, která má ověřit jeho znalosti z oblasti právního řádu České republiky a stavovských předpisů. Jsou povinni nechat se zapsat do seznamu advokátů jakožto zahraniční advokáti Českou advokátní komorou a k tomu také splňovat náležité požadavky.

2.2. Advokacie

Výkon advokacie můžeme jinými slovy označit jako poskytování právních služeb, jejichž výčet najdeme v zákoně č. 85/1996 Sb., o advokacii. Jedná se o zastupování před soudy a jinými orgány, obhajobu v trestních věcech, právní poradenství, vyhotovování listin, zpracování právních rozborů, činnosti spojené

s ustanoveným opatrovnictvím a další způsoby právní pomoci, které jsou advokátem poskytovány soustavně a za úplatu.²⁸

„Advokacii ve vlastním slova smyslu můžeme označit jako výkon povolání, jehož obsahem je poskytovat právní pomoc jiným osobám, což ovšem vyžaduje zvláštní kvalifikaci, výkon tohoto povolání je navíc vázán formální autorizací.“²⁹

I výkon advokacie můžeme rozdělit hned na několik kategorií a v následující kapitole si jednotlivé typy rozebereme. Advokát může vykonávat advokacii jednak samostatně, ale také v určitých formách společenství, případně v pracovním poměru. Vzhledem k tomu, že se jedná o diplomovou práci na téma pracovněprávních vztahů v advokacii, si nejpodrobněji rozebereme především poslední zmíněný způsob.

2.2.1. Samostatný výkon advokacie

Jedná se o jeden z nejčastějších způsobů výkonu advokacie. Jak již z názvu vyplývá, samostatný advokát vykonává advokacii samostatně, na svůj účet a na svou zodpovědnost. Každý advokát, který vykonává advokacii samostatně, musí mít na území České republiky sídlo.

2.2.2. Trvalá spolupráce mezi advokáty

Jedná se o specifický způsob výkonu advokacie, který bychom mohli podřadit pod samostatný výkon.³⁰ Takový advokát může poskytovat služby jiným advokátům, společnostem anebo sdružením advokátů, vždy pouze jednomu takovému subjektu. Podmínkou je, že o trvalé spolupráci musí být klient vždy předem upozorněn, pokud jsou právní služby poskytovány právě tímto způsobem. Vedle toho může advokát ještě poskytovat právní služby samostatně.

Tento způsob výkonu by měl být dohodnut na základě smlouvy o trvalé spolupráci, pro kterou je stanovena písemná forma a která by neměla nikterak narušovat advokátovu nezávislost a jiné principy, na kterých výkon advokacie spočívá.

Obligatorní podmínky jsou stanoveny i pro obsah smlouvy a to v §15 f zákona o advokacii. Nesmí v ní chybět předmět a rozsah poskytovaných služeb,

---

²⁸ Ustanovení § 1 odst. 2 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii

²⁹ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Organizace a činnost advokacie I. díl*. Masarykova univerzita v Brně, 1993. 45 s. str. 3.

³⁰ PELIKÁN, Martin. *Shrnutí předpisů o advokacii*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. 192 s. str. 23.

vymezení vzájemných vztahů a způsobu spolupráce, způsob zprostředkování takové spolupráce, dohoda ohledně používání jmen a stanovení způsobu vyúčtování.³¹

2.2.3. Výkon advokacie v obchodní společnosti

Další formou výkonu advokacie je model, kdy mohou advokáti poskytovat právní služby jakožto společníci v obchodních společnostech. Společníky takových společností pak mohou být výhradně advokáti a to až po zápisu do obchodního rejstříku a splněním celé vkladové povinnosti.³² Jak zmiňuje Mgr. Martin Pelikán ve své knize ‚Shrnutí předpisů o advokacii‘, zákon č. 85/1996, o advokacii, tak obsahuje přísnější úpravu vzhledem ke vkladům než obecná právní úprava.

Formy společností jsou omezeny a to na veřejnou obchodní společnost, komanditní společnost a společnost s ručením omezeným. Zároveň mají omezen i předmět podnikání, kterým musí být vždy výlučně výkon advokacie, pouze u veřejné obchodní společnosti je možné vykonávat i činnost insolvenčního správce podle jiného zvláštního předpisu.³³

Advokát, jakožto společník, poskytuje právní služby jménem společnosti a na její účet. Pokud ze zákonných důvodů není možné vykonávat advokacii jménem společnosti, vykonává ji advokát jménem svým, ovšem stále na účet společnosti. Je více než běžné, že advokát sice uvede své jméno, ale připíše i společnost, pod kterou jakožto společník působí.³⁴

Společníci takovýchto společností mají povinnost poskytovat právní služby pouze na základě členství v takové korporaci. Nesmí tedy vykonávat advokacii ani samostatně, ani jakýmkoliv jiným způsobem, který je dle zákona o advokacii jinak možný.

Účastníkem právních vztahů vůči klientům i třetím osobám v souvislosti s poskytováním právních služeb je vždy společnost.³⁵

---

³¹ PELIKÁN, Martin. *Shrnutí předpisů o advokacii*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. 192 s. str. 30.

³² Ustanovení § 15 odst. 1 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii

³³ Ustanovení § 15 odst. 3 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii

³⁴ PELIKÁN, Martin. *Shrnutí předpisů o advokacii*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. 192 s. str. 26.

³⁵ Ustanovení § 15 odst. 4 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii

2.2.4. Výkon advokacie v zahraniční společnosti

Zákon o advokacii počítá i s možností, že je advokát společníkem zahraniční společnosti. Základními ustanoveními pro tento způsob výkonu advokacie jsou § 35s a 35t výše zmíněného zákona.

Tyto paragrafy obsahují podmínky, za jakých může zahraniční společnost poskytovat právní služby na území České republiky.

Jednou z podmínek je členství advokátů, kteří jsou zapsáni v seznamu advokátů Českou advokátní komorou, případně s oprávněním poskytovat právní služby ve svých domovských státech. Zákon nepřipouští členství jiných osob, které nespĺňují tyto podmínky.

Předmětem podnikání musí být pouze poskytování právních služeb a to výhradně advokáty anebo usazenými evropskými advokáty. Zaměstnanci takové společnosti mohou být, vedle výše zmíněných, i advokátní koncipienti.

Společnost musí být zapsána v obchodním rejstříku. Podmínky pro pojištění takové společnosti jsou obdobné jako pro společnosti tuzemské a odvíjí se tak od způsobu ručení společníků.

2.2.5. Výkon advokacie ve sdružení

Další možností spolupráce advokátů je jejich sdružení, které vzniká na základě uzavření písemné smlouvy mezi advokáty. Zákon o advokacii tak dává advokátům možnost založit sdružení. Takovou společnost však nelze zaměňovat s obchodními společnostmi zakládané na základě zákona číslo 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech.³⁶ Od toho se také odvíjí fakt, že sdružení advokátů nemá právní subjektivitu. Důležité je, aby sdružení bylo založeno pro dlouhodobou spolupráci, nikoliv pouze pro jeden případ a aby byli společníky pouze advokáti. Tím nemají možnost poskytovat právní služby jiným způsobem.

Sdružení musí být označeno tak, aby bylo jasné, že má v úmyslu poskytovat právní služby.³⁷ Samo může zaměstnávat další advokáty, kteří nemusí nutně být společníky daného sdružení.

---

³⁶ PELIKÁN, Martin. *Shrnutí předpisů o advokacii*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. 192 s. str. 24.

³⁷ Ustanovení § 12 odst. 2 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii

2.2.6. Výkon advokacie v pracovním poměru

Výkon advokacie je možný i na základě zaměstnaneckého (pracovního) vztahu. Pracovní poměr může existovat vůči více subjektům – jednak vůči samostatnému advokátovi nebo ke společnosti a to i k té zahraniční. Advokát může být v jednu chvíli zaměstnancem pouze vůči jednomu výše zmíněnému subjektu. Není tedy možné pracovat zároveň pro více společností, případně pro společnost a advokáta. Pokud je advokát zaměstnancem, nemůže být zároveň samostatným advokátem ani v žádné formě společenství nebo sdružení. On sám také nemůže uzavírat pracovní smlouvy s jiným advokátem anebo advokátním koncipientem.³⁸

Zde vidíme protichůdnost oproti zákoníku práce, který zásadně neomezuje počet existujících pracovních poměrů daného zaměstnance.³⁹ Dle zákoníku práce je tedy možné mít i vícero pracovních poměrů současně, ovšem zákon o advokacii tuto možnost u zaměstnaných advokátů vyvrací.

V tomto případě platí, že zákon č. 89/1996 Sb., o advokacii má formu *lex specialis* a pokud tedy nestanoví něco jiného, bude se tento vztah řídit *lex generalis*, kterým je zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce. Základní úprava v zákoně o advokacii je pak obsažena v § 15a, 15b, 15c a 15d.

Tento institut je v České republice možný od 1. 4. 2006.⁴⁰

*„Výkon advokacie v pracovněprávním vztahu může narážet na některé základní principy, na nichž je advokacie založena.“*⁴¹ Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii tedy stanovuje, že i zaměstnaný advokát je vázán právními předpisy a v omezené míře pokyny klienta a při poskytování služeb je stále do určité míry nezávislý. Dále je povinen při výkonu advokacie zachovávat čestnost a svědomitost a chránit zájmy klienta. Zároveň je však třeba zmínit, že i přes tyto základní principy výkonu advokacie musí zaměstnaný advokát poslouchat pokyny zaměstnavatele. Neuposlechnout pak může pouze v případech, kdy by byl pokyn

³⁸ Ustanovení § 15a odst. 5 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii

³⁹ HŮRKA, Petr. *Pracovní právo*. 2., upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. 559 s. str. 33.

⁴⁰ KOVÁŘOVÁ, Daniela. ADVOKÁTNÍ SLUŽBY. [online]. [cit. 2020-03-10]. Dostupné z: <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=1325>

⁴¹ PELIKÁN, Martin. *Shrnutí předpisů o advokacii*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. 192 s. str. 28.

v rozporu se zákony anebo stavovskými předpisy, případně pokud by nebyl v souladu s pokyny klienta.⁴²

Stejně jako je tomu u zaměstnance, i zaměstnaný advokát poskytuje právní služby jménem a na účet zaměstnavatele. Vlastním jménem je oprávněn poskytovat právní služby jednak na základě souhlasu zaměstnavatele a druhá pokud by to vyžadovala zákonná úprava, ovšem stále na účet zaměstnavatele. Co se týče omezení na straně zákona, typicky se bude jednat o zastupování v řízeních před soudy nebo jinými orgány.

Pokud přechází do zaměstnaneckého poměru advokát, který do té doby fungoval jakožto samostatný advokát, přechází veškerá práva a povinnosti na jeho zaměstnavatele. Advokát zde má možnost dohodnout se s klientem jinak, zrovna jako klient má právo zajistit se jinak.⁴³

Na zaměstnavatele však nepřechází povinnost nahradit újmu klientovi, vrácení věcí ani jiná práva a povinnosti, která by zbytečně zvýhodňovala anebo naopak znevýhodňovala jednu stranu vůči té druhé anebo pokud nelze takovou povinnost po zaměstnavateli spravedlivě požadovat.⁴⁴

Samostatný advokát přecházející do pracovního poměru má povinnost své klienty o jeho vzniknuvším zaměstnaneckém poměru informovat a to nejpozději tři dny ode dne uzavření pracovní smlouvy a zároveň do 15 dnů před vznikem pracovního poměru.⁴⁵

2.3. Česká advokátní komora

Pokud budeme mluvit o České advokátní komoře, budeme mluvit o stavovské organizaci, která je nadána samosprávou a zároveň zastává veřejnou funkci na poli advokacie. Jedná se o právnickou osobu, která má sídlo v Praze a k tomu pobočku v Brně.

---

⁴² Ustanovení § 15a odst. 6 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii

⁴³ PATERA, Jiří, JUSTOŇ, Johan. *K přijaté novele zákona o advokacii*, Bulletin advokacie 7-8/2009. str. 19. [online]. [cit. 2020-03-14]. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/files/2678/BA_78_2009_web.pdf

⁴⁴ Ustanovení § 15d odst. 2 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii

⁴⁵ Ustanovení § 15d odst. 1 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii

Pro advokáty je členství v komoře povinné, je také jednou z podmínek samotného výkonu advokacie. Nadneseně bychom mohli označit Českou advokátní komoru jako ‚alma mater‘ advokátů a advokátních koncipientů.

Komora vede seznamy advokátů a advokátních koncipientů. Stará se o vzdělání a aktualizaci právního vědění advokátů i koncipientů. Sdružuje advokáty. Dohlíží nad dodržováním stanovených pravidel a vytváří určité vnitřní (stavovské) předpisy. Pomáhá advokátům i s některými organizačními věcmi, jako je například hromadné pojištění advokátů nebo vydání knihy o prohlášení o pravosti podpisů a další.

V rámci své samosprávné působnosti je Česká advokátní komora oprávněna vydávat stavovské předpisy, které vyhlašuje ve vlastním Věstníku. Těmi může upravovat vlastní záležitosti, které jsou jí svěřeny zákonem, a které budou zavazovat všechny členy komory. Stavovské předpisy však nebudou ukládat povinnosti třetím osobám, ale mohou z nich pro ně vyplývat určitá práva.

Nad Českou advokátní komorou, zrovna tak jako nad jednotlivými advokáty, vykonává dohled Ministerstvo spravedlnosti. Jedná se nejenom o přezkum vnitřních předpisů a jednotlivých řádů, ale také funkce ministra jako kárného žalobce nebo projednávání přestupků vzniklých advokátní činností a další.

Jakožto právnická osoba stavovského typu má Česká advokátní komora orgány, které tvoří její vnitřní soustavu. Jedná se o sněm, předsedu, představenstvo, kárnou komisi, odvolací kárnou komisi, kontrolní radu, zkušební komisi a poradní orgány zřízené představenstvem.⁴⁶

Sněm se pokládá za nejvyšší orgán České advokátní komory. „*Lze ho připodobnit k valné hromadě u akciové společnosti, ke shromáždění u společenství vlastníků jednotek, popřípadě ke členské schůzi spolku.*“⁴⁷ Ovšem bez majetkové účasti advokátů. Základem sněmu je tedy podílení se na činnosti České advokátní komory, na které má právo každý člen – tedy advokát, nikoliv advokátní koncipient. Sněm svolává představenstvo a musí se konat minimálně jednou za čtyři roky. Sněm nemá omezení ohledně počtu přítomných pro

---

⁴⁶ Ustanovení § 41 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii

⁴⁷ PELIKÁN, Martin. *Shrnutí předpisů o advokacii*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. 192 s. str. 62.

usnášeníschopnost, což je důsledkem nízké účasti advokátů.⁴⁸ Usnesení se pak přijímá nadpoloviční většinou přítomných. Mezi jeho kompetence patří například právo volit členy představenstva, kontrolní rady a kárných komisí, schvalování organizačního řádu, zřizování fondů a stavovských předpisů České advokátní komory a další.

Představenstvo je označeno jako výkonný orgán České advokátní komory. Skládá se z jedenácti členů, a pokud by nějaký člen nebyl schopný vykonávat svou funkci, je pro takovýto případ zvoleno ještě dalších pět náhradníků. Jak jsem zmiňovala již dříve, rozhoduje o některých případech vyškrtnutí advokáta ze seznamu advokátů a pozastavení výkonu advokacie. Vydává Věstník České advokátní komory, spravuje její majetek a všeobecně se stará o chod komory jako takové.

Z členů představenstva se volí předseda České advokátní komory. Předseda je osobou, která provádí záznamy v seznamech vedených komorou a mezi jednáními představenstva se stará o řádný chod České advokátní komory.⁴⁹

Jako kontrolní orgán funguje kontrolní rada, která se skládá ze sedmdesáti členů včetně předsedy. Hlavní funkcí kontrolní komise je, jak již vyplývá z názvu; kontrola a to dodržování zákona o advokacii, dalších právních předpisů a stavovských předpisů vůči orgánům i členům komory.

Obě kárné komise se opírají o kárný řád, na základě kterého společně se zákonem o advokacii také vykonávají své pravomoci. Skládají se z tříčlenných senátů a rozhodují o kárných žalobách.

Zkušební komise se opírají o vyhlášku Ministerstva spravedlnosti, tedy o zkušební řád, který není stavovským předpisem.⁵⁰ Ministr spravedlnosti také rozhoduje o složení takových komisí a to na základě návrhů. Kandidáty navrhuje nejen Česká advokátní komora, ale také Nejvyšší soud České republiky. Ministr také může ve volbě členů zohlednit vlastní uvážení.⁵¹

---

⁴⁸ PELIKÁN, Martin. *Shrnutí předpisů o advokacii*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. 192 s. str. 62.

⁴⁹ Ustanovení § 45 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii

⁵⁰ PELIKÁN, Martin. *Shrnutí předpisů o advokacii*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. 192 s. str. 67.

⁵¹ Ustanovení § 52 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii

3. Pracovněprávní vztah

Následující kapitola je pro nás - troufám si říci; stěžejní vzhledem k tématu této diplomové práce. Rozebereme si v ní nejen pracovněprávní vztah jako takový, ale porovnáme i rozdíly mezi pracovněprávním vztahem v advokacii vůči jiným způsobům výkonu tohoto povolání.

Abychom pochopili podstatu pracovněprávního vztahu, musíme si nejdříve vysvětlit, co to vlastně je právní vztah jako takový. Jedná se o společenský vztah, který je regulován právem. Je to takový vztah, který vzniká mezi subjekty a na jehož základě mají tyto subjekty mezi sebou vzájemná práva a povinnosti.

Co se týče pracovněprávního vztahu, jeho specifikum spočívá v tom, že je to vztah, který je regulován normami pracovního práva. Vznikají zásadně v návaznosti na pracovní proces. Kromě několika výjimek, kdy je pracovněprávní vztah předmětem veřejnoprávní úpravy, se většinou jedná o závazkové vztahy.

„Závazkové pracovněprávní vztahy jsou typické tím, že subjektivnímu právu jednoho subjektu odpovídá právní povinnost druhého subjektu a naopak, hovoříme proto o nich jako vztazích synallagmatických.“⁵²

Stejně jako klasický právní vztah, i ty pracovněprávní můžeme rozeznávat podle jejich jednotlivých prvků, kterými jsou objekt, obsah a subjekty.

Jako objekt pracovněprávních vztahů označujeme chování účastníků. Tedy cíl nebo účel, kvůli kterému subjekty vstupují do daného vztahu. Objekt je nejtypičtějším prvkem, dle kterého se pak jednotlivé pracovněprávní vztahy dělí.

Za obsah pracovněprávních vztahů považujeme jednotlivá práva a povinnosti účastníků daného vztahu. Jedná se tedy o závazky, které mezi sebou strany ujednávají. *„Pro většinu pracovněprávních vztahů je typické, že jejich obsah netvoří jedna dvojice práv a povinností, je složitější, každému ze subjektů přísluší jak řada subjektivních práv, tak i řada právních povinností.“⁵³*

---

⁵² GALVAS, Milan a kolektiv. *Pracovní právo - 2. doplněné a přepracované vydání*. Brno: Masarykova univerzita, 2015. 825 s. str. 106.

⁵³ GALVAS, Milan a kolektiv. *Pracovní právo - 2. doplněné a přepracované vydání*. Brno: Masarykova univerzita, 2015. 825 s. str. 107.

Za subjekty považujeme účastníky daného vztahu. Těmi mohou být fyzické osoby, právnické osoby nebo stát. Ti jsou považováni za nositele jednotlivých práv a povinností, které v daném vztahu vznikají. Právní normy vymezují, kdo může být účastníkem vztahu.

3.1. Druhy pracovněprávních vztahů

Musíme si uvědomit, že zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce není jediným zákonem, který upravuje vztahy vznikající na základě závislé práce. Ostatně tato diplomová práce je toho důkazem. Proto se nemůžeme ohlížet při rozdělování takových vztahů pouze na něj, ale musíme zohlednit i zbytek právního řádu, který tuto problematiku upravuje.

Částečné, ale základní vodítko pro rozdělení pracovněprávních vztahů na jednotlivé druhy nám ale zákoník práce přináší.⁵⁴

Za pracovněprávní vztahy jednak označujeme takové vztahy, které vznikají na základě výkonu závislé práce a to zpravidla mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem. Vedle těchto vztahů pak do této skupiny podřazujeme ještě právní vztahy vznikající z kolektivní povahy.

Zvláštní skupinou jsou vztahy, které vznikají před počátkem výkonu závislé práce. Ty už se všeobecně za pracovněprávní neoznačují, i když jsou o tom vedeny již dlouhá léta rozsáhlé diskuse.⁵⁵

Například Prof. JUDr. Miroslav Bělina, CSc. v kolektivní učebnici ‚Pracovní právo‘ vyjadřuje názor, že by i tyto vztahy měly být zařazovány do pracovněprávních vztahů, a podkládá svá tvrzení i shodnými názory jiných kolegů jako je například Prof. JUDr. Zdeňka Gregorová, CSc.. Oproti nim stojí JUDr. Jaroslav Jakubka, LL.M. s kolektivní učebnicí ‚Nový zákoník práce v praxi‘, který naopak tvrdí, že takové vztahy nemohou být označovány jako pracovněprávní.⁵⁶

Dle mého názoru, by takový vztah měl být pod pracovněprávní vztah zařazen vzhledem k tomu, že bezprostředně směřuje ke vzniku takového vztahu.

---

⁵⁴ GALVAS, Milan a kolektiv. *Pracovní právo - 2. doplněné a přepracované vydání*. Brno: Masarykova univerzita, 2015. 825 s. str. 107.

⁵⁵ GALVAS, Milan a kolektiv. *Pracovní právo - 2. doplněné a přepracované vydání*. Brno: Masarykova univerzita, 2015. 825 s. str. 107.

⁵⁶ BĚLINA, Miroslav a kolektiv. *Pracovní právo - 6. doplnění a podstatně přepracované vydání*. Praha: C.H. Beck, 2014. 464 s. str. 54.

Troufám si tedy tvrdit, že je odvozeným vztahem od pracovněprávního vztahu, který má však vzniknout až v budoucnu. Proto jej také v této podkapitole zmiňuji jakožto další druh dělení.

Jak jsem již zmínila výše, toto je sice jakési základní dělení pracovněprávních vztahů dle zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ovšem musíme se na toto dělení podívat i s větším odstupem. Právě z tohoto důvodu zmiňuji další dělení a to na pracovněprávní vztahy individuální a kolektivní.

3.1.1. Individuální pracovněprávní vztahy

Specifickým prvkem pro tento druh vztahů je fakt, že v nich vystupuje zásadně zaměstnavatel a zaměstnanec. Ani zde se pro větší přehlednost nevyhneme dalšímu dělení a to na pracovní smlouvu, vztahy založené na základě dohod (jedná se o dohodu o provedení práce a dohodu o pracovní činnosti) a další pracovní vztahy, kde se vykonává závislá práce. První dva právní vztahy nalezneme v zákoně č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, zatímco třetí kategorie slouží pro ostatní právní vztahy, které také upravují závislou práci a nejsou zmíněny přímo v zákoníku práce. Jedná se například o pracovní poměry ozbrojených složek, pracovní poměry soudců, státních zástupců a podobně.

3.1.2. Kolektivní pracovněprávní vztahy

Jedná se o právní vztahy, kde jako jedna ze stran vystupuje zástupce zaměstnanců - jedná se o takzvané sociální zástupce; a jako druhá strana vystupuje zaměstnavatel. Co se týče zástupců, typicky se bude jednat o odborové organizace, případně rady zaměstnanců.

3.2. Subjekty pracovněprávních vztahů

Jako subjekty můžeme charakterizovat osoby, které mohou do pracovněprávních vztahů vstupovat. Jsou tedy následně nadáni právy a povinnostmi, jejichž jsou nositeli. Mezi typické subjekty pracovněprávních vztahů řadíme fyzické osoby, právnické osoby a speciální subjekt, kterým je stát.

3.2.1. Fyzické osoby

Typicky může být fyzická osoba v pracovněprávním vztahu v postavení zaměstnance anebo zaměstnavatele. Aby mohla vstupovat do takových vztahů, musí být nadána právní subjektivitou a všeobecně oplývat vlastnostmi, které

zákon k takovým vztahům požaduje. „*Zákon stanoví (jen) meze uplatňování přirozených práv člověka a způsob jejich ochrany.*“⁵⁷ Co do vlastností se požadavky liší na zaměstnance a zaměstnavatele.

Takové vlastnosti bychom mohli rozdělit na tři základní složky. Jsou jimi právní osobnost, svéprávnost a deliktní způsobilost. Jejich specifikaci pak najdeme v zákoně č. 89/2012 Sb., občanském zákoníku. Možnost použití Občanského zákoníku nám potvrzuje i § 4 zákoníku práce.

Právní osobnost označujeme jako schopnost mít práva a povinnosti. Tato způsobilost vzniká zpravidla narozením člověka a končí jeho smrtí. Plného rozsahu dosahuje zletilostí.

Jako svéprávnost rozumíme schopnost nabývat pro sebe vlastním jednáním práva a povinnosti. Stejně jako u právní osobnosti, i v tomto případě nabývá úplného rozsahu dosažením zletilosti. Jsou však možné výjimky. Předčasné získání plné svéprávnosti je přiznáním soudu, aby se dosud nezletilý mohl samostatně živit anebo k uzavření manželství. V obou případech musí být osoba starší šestnácti let. Svéprávnost je možné i omezit a to opět rozhodnutím soudu na základě § 55 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku.

Deliktní způsobilost je vlastností, kdy člověk zodpovídá za své jednání, pokud je schopen jej ovládat a rozpoznat. Deliktní způsobilost přímo navazuje na svéprávnost, jelikož ta je podmínkou plné odpovědnosti za své jednání.

Fyzické osoby jakožto zaměstnanci mají práva a povinnosti vyplývající nejenom ze zákoníku práce, ale i z výše zmíněného Občanského zákoníku. Základní podmínky pro uzavření pracovní smlouvy případně jiného aktu je věková hranice patnácti let a dokončení povinné školní docházky, což upřesňuje právě Občanský zákoník. Osoby mladší osmnácti let jsou chráněni dalšími ustanoveními, jako je například možnost zákonného zástupce vstoupit do jejich smluvního vztahu se zaměstnavatelem, pokud je to potřeba vzhledem k jejich vzdělání, zdraví nebo vývoji.

Pro fyzickou osobu jakožto zaměstnavatele je rozhodná svéprávnost a to ať už její dovršení přirozenou cestou anebo rozhodnutím soudu.

---

⁵⁷ BĚLINA, Miroslav a kolektiv. *Pracovní právo - 7. doplnění a podstatně přepracované vydání.* Praha: C.H. Beck, 2017. 464 s. str. 59.

3.2.2. Právní osoby

Ze samotné logiky věci vyplývá, že právnická osoba může vystupovat pouze jako zaměstnavatel, nikoliv zaměstnanec. To samé nám pak tvrdí i zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce v § 6 a § 7, aniž by blíže specifikoval, kdo to vlastně právnická osoba je. V tomto ohledu se musíme znovu podívat do zákona č. 89/2012. Sb., občanského zákoníku, přesněji do § 20. Ten stanovuje, že právnickou osobou je nějaký organizovaný útvar, který má právní osobnost přímo vyplývající ze zákona anebo ji alespoň uznává.

Co se týče právního jednání právnické osoby, je důležité zmínit, že nemůže jednat přímo, ale v takových případech zde musí být zástupce, který bude právně jednat za ni. Tato koncepce se samozřejmě dotkne i pracovněprávních vztahů.

Právní osobnost u právnických osob se projevuje jako schopnost mít práva a povinnosti, které jsou jim právním řádem přiděleny. Taková práva a povinnosti se shodují s jejich právní povahou. Můžeme tedy říci, že právnická osoba má právní osobnost generální, ovšem s jistými omezeními.⁵⁸

Je více než logické, že některé právní vztahy jsou pro právnické osoby nedosažitelné.⁵⁹ Tuto metodiku bychom mohli aplikovat i na pracovněprávní vztah, kdy je pro právnickou osobu možné do takového vztahu vstupovat pouze v postavení zaměstnavatele, nikoliv zaměstnance.

Způsobilost k právním jednáním zrovna jako deliktní způsobilost, se odvozuje od právní osobnosti právnické osoby.⁶⁰ Všechny tyto předpoklady má právnická osoba od svého vzniku po svůj zánik.

3.2.3. Stát

Jak jsem již nastínila dříve, stát je specifickým subjektem, který může být subjektem pracovněprávních vztahů. Jedná se o fakt, kdy může být subjektem daného pracovněprávního vztahu jakožto zaměstnavatel a v tom případě se na něj

---

⁵⁸ BĚLINA, Miroslav a kolektiv. *Pracovní právo - 7. doplnění a podstatně přepracované vydání*. Praha: C.H. Beck, 2017. 464 s. str. 64.

⁵⁹ DVOŘÁK, Jan; ŠVESTKA, Jiří; ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer, 2013. str. 264 a str. 265. ISBN 978-80-7478-325-8.

⁶⁰ BĚLINA, Miroslav a kolektiv. *Pracovní právo - 7. doplnění a podstatně přepracované vydání*. Praha: C.H. Beck, 2017. 464 s. str. 65.

pohlíží jako na osobu právnickou. Nebo může být součástí odvozených vztahů jakožto subjekt vrchnostenský, jehož funkcí je dohled.

Pokud je stát zaměstnavatelem, právní úkony za něj provádí příslušná organizační složka. V tomto případě mluvíme o soukromoprávních vztazích.

V odvozených vztazích funguje stát jakožto garant práv a povinností. Kontroluje tedy dodržování právních předpisů v pracovněprávních vztazích. Zde se jedná o veřejnoprávní vztahy.

3.2. Vznik, změna a zánik pracovněprávních vztahů

3.2.1. Vznik pracovněprávních vztahů

Jsou to právě právní normy, které stanovují předpoklady pro vznik pracovněprávních vztahů. Ten vzniká na jejich základě. Jedná se o takzvané předpoklady obecné. Všechny pracovněprávní vztahy vznikají na základě právních norem, bez nějaké bližší individualizace.

„Právní norma jako obecný předpoklad určuje, kdo může být subjektem pracovněprávních vztahů, jaká práva a povinnosti vznikají účastníkům těchto vztahů a na základě jakých právních skutečností mohou tyto vztahy vznikat, měnit se a zanikat.“⁶¹

Nemluvíme zde jenom o normách vyplývajících ze zákona číslo 262/2006 Sb., zákoníku práce. Ten může být pouze subsidiárním předpisem pro pracovněprávní vztahy vyplývající z jiného právního předpisu.

Vedle nich pak existují předpoklady zvláštní, kterými jsou právní skutečnosti. Zvláštní proto, že právě díky těmto skutečnostem vzniká konkrétní pracovněprávní vztah.

Samotný vznik pracovněprávního vztahu jakožto závazku vyplývá hned z několika skutečností, jejichž výčet nám dává zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, přesněji pak § 1723.

Pracovněprávní vztahy mohou vzniknout na základě právních jednání. Právní jednání můžeme charakterizovat jako projev vůle subjektu, díky kterému

---

⁶¹ GALVAS, Milan a kolektiv. *Pracovní právo - 2. doplněné a přepracované vydání*. Brno: Masarykova univerzita, 2015. 825 s. str. 118.

vznikají právní následky. Ty můžeme rozdělit podle počtu subjektů, které je uskutečňují, na jednostranné a dvoustranné. Jednostranným úkonem v pracovním právu je typicky jmenování, u vícestranného můžeme zmínit například pracovní smlouvu.

Pracovněprávní vztahy mohou vznikat i na základě protiprávních činů, klasicky porušením nějakých povinností a protiprávních stavů.

Jako poslední možnost se musíme zmínit ještě o právních událostech. Jedná se o právní skutečnosti, které nejsou závislé na vůli a které nastávají z objektivních důvodů.

Na základě takto vymezených pracovněprávních skutečností je můžeme rozdělit na skutečnosti subjektivní, kam zařadíme právní jednání a protiprávní činy, a na skutečnosti objektivní, kam umístíme právní události a protiprávní stavy.

Objektivními právními skutečnostmi tedy rozumíme ty jevy, které jsou na rozdíl od těch subjektivních, na vůli subjektu nezávislé. Jako typickou objektivní skutečnost můžeme zmínit čas. A to jak ve formě konkrétního časového okamžiku, jako je například den nástupu do práce, tak také časového úseku.

3.2.2. Změna pracovněprávních vztahů

Jako změnu můžeme označit situaci, kdy se mění jeden z hlavních prvků právního vztahu. Tedy subjekt nebo obsah, i když právní vztah jako takový zůstává zachován.⁶² Objekt není možno měnit a to z dovození, že objekt je hlavním kritériem pro určení druhu právního vztahu a s jeho změnou by se měnil i samotný právní vztah, což není možné vzhledem k tomu, že právní vztah i se změnou některého prvku zůstává zachován. Tato dedukce vychází z obecné právní teorie, kterou pracovní právo přebírá.⁶³

Pracovněprávní vztah však vytváří ještě další překážky pro změnu, což vyplývá z jeho samotné podstaty. Platí, že pracovněprávní vztahy se zpravidla váží k osobě zaměstnance. Pokud zemře, takový vztah nelze převést. Je tedy pouze omezený okruh prvků v pracovněprávních vztazích, které lze změnit. Jedná se především o změnu subjektu na straně zaměstnavatele a změny obsahu.

---

⁶² BĚLINA, Miroslav a kolektiv. *Pracovní právo - 6. doplnění a podstatně přepracované vydání*. Praha: C.H. Beck, 2014. 464 s. str. 76.

⁶³ GALVAS, Milan a kolektiv. *Pracovní právo - 2. doplněné a přepracované vydání*. Brno: Masarykova univerzita, 2015. 825 s. str. 127.

Změna zaměstnavatele se přitom vůbec nemusí dotknout náplně základních pracovněprávních vztahů vzhledem k tomu, že zaměstnavatel může například pouze měnit svou právní formu. V takovém případě dochází k přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů.⁶⁴ K takovým přechodům pak může dojít buď na základě zákoníku práce anebo jiného právního předpisu.

Jako změnu obsahu pracovněprávních vztahů bereme změnu práv a povinností vyplývajících z takového vztahu. Jedná se o nejčastější změnu, co se týče pracovněprávních vztahů.⁶⁵ Vyplývá to z povahy pracovněprávního vztahu, který je většinou charakterizován jako dlouhodobý a proto se dá předpokládat, že bude v průběhu doby procházet různými transformacemi i co se týče reakce na změny ve společnosti a ekonomice. Ke změně obsahu může docházet jednak na základě změny právní úpravy anebo právním jednáním – jak bylo zmíněno již dříve; jednostranným nebo vícestranným anebo z úředního rozhodnutí.

3.2.3. Zánik pracovněprávních vztahů

Jak jsem zmiňovala v jedné z citací na začátku této rozsáhlé kapitoly, pracovněprávní vztahy jsou většinou tvořeny více právy a povinnostmi. Je proto důležité rozlišit, při zrušení jakých práv a povinností zaniká pracovněprávní vztah zcela a kdy nikoliv. Stejně jako při zániku pracovněprávního vztahu vždy nezanikají všechna práva a povinnosti.

Musíme brát v potaz, že způsobů pro uzavření pracovněprávních vztahů je vícero a zrovna tak bude i u zániku záležet na jednotlivých typech závazků. Úpravu pro všechny tyto případy nalezneme především v zákoníku práce, a jelikož v tomto případě má povahu *lex specialis*, musíme s ním pracovat jako s první variantou. Až poté můžeme nahlédnout do Občanského zákoníku a jeho obecných předpokladů pro zánik závazků. Obecně můžeme mezi důvody zániku pracovněprávních vztahů určitě zmínit právní události a právní jednání subjektů.

Co do zániku jednotlivých práv a povinností, existují zde různé právní skutečnosti. Ty vyplývají jak ze zákoníku práce, tak taky z Občanského zákoníku a případně i jiných právních předpisů.

Hovoříme kupříkladu o smrti zaměstnance. Jak jsme si totiž říkali dříve, co do subjektu není možná na straně zaměstnance změna. Ač pracovněprávní vztah

---

⁶⁴ GALVAS, Milan a kolektiv. *Pracovní právo - 2. doplněné a přepracované vydání*. Brno: Masarykova univerzita, 2015. 825 s. str. 128.

⁶⁵ GALVAS, Milan a kolektiv. *Pracovní právo - 2. doplněné a přepracované vydání*. Brno: Masarykova univerzita, 2015. 825 s. str. 137.

jako takový zaniká, mohou zde i po něm zůstat samostatná práva a povinnosti, která jsou na hlavním vztahu relativně nezávislá.⁶⁶ Jedná se kupříkladu o peněžité práva, která zpravidla zůstávají i po smrti zaměstnance.

Nárok zaniká splněním závazku. Splnění musí být pak takovou formou, kterou si subjekty ujednaly. Práva mohou zaniknout i jejich samotným výkonem. Typicky budeme mluvit například o podání výpovědi.

Další právní skutečností, která může mít za následek zánik vztahu je uplynutí doby. V pracovním právu však k takovému zániku dochází pouze v případě, že byl vztah hned od začátku založen na omezenou dobu anebo tak stanovuje zákon.

3.3. Specifika výkonu advokacie v pracovním poměru a srovnání s ostatními způsoby výkonu

Z podstaty věci je jasné, že pracovněprávní vztah mezi advokáty bude vytvářet jistá další omezení nad rámec stanovený v zákoně o advokacii. I opačně je však zákon o advokacii a další předpisy České advokátní komory jakousi bariérou pro fungování pracovněprávního vztahu podle zákoníku práce a já se v následující kapitole pokusím rozklíčovat tuto symbiózu.

3.3.1. Právní úprava

Zjednodušeně můžeme říct, že zde máme na jedné straně pracovněprávní poměr a na té druhé samotný výkon advokacie. Pracovní poměr se řídí zákoníkem práce. Výkon advokacie pak zákonem o advokacii a stavovskými předpisy České advokátní komory.

Na zákon o advokacii budeme v tomto případě hledět jako na *lex specialis*. Ten bude mít tedy vždy aplikační přednost před *lex generalis*, kterým je v tomto případě zákoník práce.

Díky této doktríně, a také na základě samotného zákona o advokacii je stanoveno, že zaměstnaný advokát musí nadále dodržovat základní principy, které jsou stavebním kamenem advokacie. I po zaměstnaném advokátovi bude nadále vyžadována určitá forma nezávislosti. Ta se projeví především v hájení práv

---

⁶⁶ GALVAS, Milan a kolektiv. *Pracovní právo - 2. doplněné a přepracované vydání*. Brno: Masarykova univerzita, 2015. 825 s. str. 141.

klienta, kdy zaměstnaný advokát musí poslechnout pokyny zaměstnavatele pouze v případě, že nejsou v rozporu se zákonnou úpravou a s pokyny klienta.

Je tedy vidět, že onen pracovněprávní vztah mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem je svým způsobem omezený ze strany zákona o advokacii a jeho stavovských předpisů.

V samotné právní úpravě můžeme spatřovat první odlišnost, protože v žádné jiné formě výkonu advokacie nenalezneme vztahy, které by se řídily zákoníkem práce. Ovšem způsoby výkonu advokacie, kde by se samotná forma opírala o jiné právní předpisy než je zákon o advokacii a stavovské předpisy už ano. Například výkon advokacie ve společnosti bude čerpat pro svůj vznik a fungování ze zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích.

3.3.2. Vznik pracovněprávního vztahu

Jak může vzniknout pracovněprávní vztah, nám říká § 3 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce. Jako základní pracovněprávní vztah je označen pracovní poměr vzniklý na základě pracovní smlouvy a právní vztahy, které jsou založené na základě dohod.

Vedle toho existuje ještě specifický typ vzniku pracovního poměru a to je jmenování. Ten je jednostranným projevem vzhledem k tomu, že projev zaměstnance v takovémto typu není součástí právního jednání.⁶⁷ Jmenování přijde v úvahu u specificky určených pracovních míst, jako jsou například vedoucí pozice u organizačních složek státu.

Pracovní smlouvu pak bereme jako ten typičtější typ vzniku pracovního vztahu a jedná se o úkon dvoustranný.

Hned následující § 4 zákoníku práce vytyčuje jako podpůrný zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. To přináší širší možnosti závazkových vztahů, které se však v základech musí nadále řídit základními principy zákoníku práce. To nám potvrzuje i učebnice ‚Pracovní právo‘ vydána Martinem Galvasem a kolektivem, která ke vzniku pracovního vztahu na straně 382 dodává: „*vyloučeno není ani zakládání závazků smíšenými smlouvami nebo jinými smlouvami, které v zákoně nejsou výslovně upraveny (tzv. nepojmenované nebo též inominátní smlouvy).*“

---

⁶⁷ GALVAS, Milan a kolektiv. *Pracovní právo - 2. doplněné a přepracované vydání*. Brno: Masarykova univerzita, 2015. 825 s. str. 281.

Majoritně vznikají pracovněprávní vztahy v advokacii na základě pracovní smlouvy, díky které pak vzniká pracovní poměr. V takovém poměru budou fungovat převážně zaměstnaní advokáti a koncipienti a samozřejmě i jiné osoby jakožto zaměstnanci advokáta tvořící především sekretariát a další funkční prvky.

Sama se z vlastní zkušenosti v advokátních kancelářích setkávám i s dohodami, především s dohodou o provedení práce, i když to už je na preferenci každého advokáta. Takové dohody vznikají mezi advokáty na jedné straně a studenty právnických fakult na straně druhé. Studenti dále vykonávají funkci asistenta advokáta.

Již fakt, že zde vzniká nějaký pracovněprávní vztah, je odlišností od ostatních forem výkonu advokacie. Smlouva ohledně poskytování právních služeb je běžná i v jiných způsobech jako je například trvalá spolupráce nebo ve sdružení advokátů, ovšem v ní se jedná pouze o výkon služeb v rovnocenném postavení nikoliv o vznik vztahu nadřízenosti a podřízenosti.

3.3.3. Zastoupení advokáta

Na začátek je třeba si říct, že výkon advokacie je velmi specifický a je k němu potřeba také splnit určité požadavky. Proto i zastupování takového advokáta potřebuje zkonkretizovat, ač už se jedná o jeho zaměstnance či nikoliv. Zaměstnanci advokáta jsou pak ve výkonu náplně práce limitováni. Jedná se především o advokátní koncipienty, kterým usnesení Představenstva České advokátní komory č. 6/1998 Věstníku, stanovuje konkrétní podmínky pro určitá řízení.

Samotný zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii v § 24 c připouští, že se advokát může nechat při vykonávání úkonů zastoupit jiným advokátem anebo advokátním koncipientem, zrovna jako jeho zaměstnancem. Mohou se nechávat zastupovat na základě substitučních plných mocí.

Co se týče advokátního koncipienta a zaměstnance advokáta, usnesení České advokátní komory upravuje pro takové zastupování omezení. Advokát musí v takovém případě dbát zřetel na znalosti a osobní zkušenosti takové osoby, aby byl dostatečně schopný obstarat danou věc s náležitou odbornou péčí, která je vyžadována.⁶⁸

---

⁶⁸ Ustanovení čl. 2 Usnesení představenstva České advokátní komory č. 6/1998 Věstníku

Usnesení představenstva České advokátní komory č. 6/1998
Věstníku upravuje, v jakých případech se může advokát nechat zastoupit a jaké podmínky jsou k tomu zapotřebí.

Zastupování v trestním řízení, stejně jako v jakémkoliv jiném soudním řízení, náleží pouze advokátním koncipientům případně advokátům. U advokátních koncipientů usnesení stanovuje další podmínky, které spočívají v potřebě určité doby praxe pro zastupování před jednotlivými soudy. Naopak toto ustanovení stanovuje i případy, ve kterých není možné advokátního koncipienta ustanovit jako svého zástupce. Jedná se například o zastoupení v řízení před Ústavním soudem, Nejvyšším správním soudem, Nejvyšším soudem a některá další. „*Jeví se zde zřetelná tendence zákonodárce, stanovit-li povinnost k zastupování v řízení advokátem, omezit možnost zastupování advokáta advokátním koncipientem, a to tím přísněji, čím závažnější případy lze v řízení předpokládat.*“⁶⁹

Usnesení však takovéto podmínky stanovuje pouze pro advokátního koncipienta. Článek 9 tohoto ustanovení pak mluví o takzvaných ‚jiných zaměstnancích‘, kteří jsou pak dále omezeni na zastupování pouze před orgány státní správy a to jen pokud se nejedná o ty ústřední. I pro ně jsou dále stanoveny podmínky, jako je získání potřebného vzdělání a doby praxe u advokátní kanceláře.

Z logiky věci do této kategorie nebudeme počítat zaměstnané advokáty. I když o nich výše zmíněné usnesení nemluví, je jasné, že advokát ač jakožto zaměstnanec bude oprávněn zastupovat advokáta jakožto zaměstnavatele a to ve všech řízeních. I v takových, kde je zastupování zakázáno advokátním koncipientům vzhledem k tomu, že sami již mají tu způsobilost v takových řízeních vystupovat samostatně.

Je tedy očividné, že advokát, jakožto zaměstnavatel, je tímto usnesením limitován v možnostech zadávaných úkolů svým zaměstnancům a tedy limitován i na svém právu zadávat svým zaměstnancům pracovní úkoly.

---

⁶⁹ Vydra, Jan. *K otázce přípustného rozsahu zastoupení advokáta advokátním koncipientem*. Bulletin advokacie, č. 10/2004. str. 46. [online]. [cit. 2020-03-26]. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/files/170/BA_04_10.pdf

Zastupování není kapitolou, která by se týkala čistě pracovněprávních vztahů. Vzhledem k tomu, že se jich ovšem silně dotýká - což jsem dokázala v předešlých odstavcích; brala jsem jako nutnost ji zde zmínit.

3.3.4. Označení zaměstnaného advokáta

Zaměstnaný advokát má nadále právo používat označení ‚advokát‘ a to společně s označením jeho zaměstnavatele. Jakékoliv jiné označení lze používat pouze v případě, že se na tom zaměstnanec a zaměstnavatel dohodnou.⁷⁰

Používat označení ‚advokát‘ je výsadou kohokoliv, kdo se advokátem stane. Pouze povinnost k tomu používat i další označení se pak u jednotlivých forem výkonu advokacie liší. Například advokát, který je společníkem ve společnosti, je povinen používat jméno společnosti.

3.3.5. Výkon advokacie v zaměstnaneckém poměru

Je třeba zmínit, že se jedná o osobní vztah mezi advokátem a zaměstnavatelem. Zaměstnanec se tedy zavázal vykonávat závislou práci ve vztahu nadřízenosti a podřízenosti, kterou je povinen vykonávat on sám osobně.⁷¹

Taková práce je vykonávána za mzdu, případně jiné způsoby platového ohodnocení, na náklady a odpovědnost zaměstnavatele. K tomu má také určenou pracovní dobu a místo pracoviště.⁷²

Zaměstnanec vykonává advokacii v pracovněprávním poměru jménem svého zaměstnavatele a také na jeho účet. Aby mohl poskytovat právní služby svým vlastním jménem, musí k tomu mít zaměstnanec souhlas zaměstnavatele a to pouze v případě, že by něco takového neodporovalo zvláštní zákonné úpravě. I tak se ale bude nadále jednat o činnost přiřitatelnou na účet zaměstnavatele.

V tomto případě můžeme najít shodné prvky s výkonem advokacie ve společnostech. Zde zrovna tak advokát vykonává právní služby jménem společnosti a na její účet, v určitých případech pak vlastním jménem, ovšem vždy na účet společnosti.

Osobní vztah nadřízenosti a podřízenosti však v žádné jiné formě výkonu advokacie nenalezneme. Jedná se o specifikum výkonu advokacie

---

⁷⁰ Ustanovení § 15a odst. 4 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii

⁷¹ Ustanovení § 2 odst. 1 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce

⁷² Ustanovení § 2 odst. 2 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce

v pracovněprávním poměru. Všechny ostatní způsoby jsou stavěny na základě rovného postavení subjektů, kdy žádný z nich nemá silnější postavení než ten druhý. To o pracovněprávních vztazích říct nemůžeme. Ač jsou zaměstnanci dostatečně chráněni zákonnými hranicemi před libovůlí zaměstnavatele, stále můžeme bez sebemenšího zaváhání označit zaměstnavatele jako tu silnější stranu.

3.3.6. Práva a povinnosti zaměstnance a zaměstnavatele

Jak již bylo zmíněno dříve, pracovněprávní vztah je vztahem složitým, založeným na mnoha právech a povinnostech. Ty se projevují v průběhu celé existence vztahu od jeho vzniku až po jeho zánik.

Je nutné zmínit, že ač zde budu mluvit o právech a povinnostech především v obecné linii, stále zde v konkrétních pracovněprávních vztazích existuje pracovní smlouva, která bude rozhodující při aplikaci jednotlivých práv a povinností. Na to je nutné myslet. Jedná se totiž stále o vztah závazkový, kde je rozhodující právě tato smlouva, která bude daný vztah řídit na základě toho, co si v ní strany ujednaly.

3.3.6.1. Práva a povinnosti zaměstnavatele

§ 38 odst. 1 zákoníku práce nám určuje, co je - dá se říci; takovými základními povinnostmi zaměstnavatele: „*zaměstnavatel je povinen přidělovat zaměstnanci práci podle pracovní smlouvy, platit mu za vykonanou práci mzdu nebo plat, vytvářet podmínky pro plnění jeho pracovních úkolů a dodržovat ostatní pracovní podmínky stanovené právními předpisy, smlouvou nebo stanovené vnitřním předpisem.*“

Pokud tuto obecnou větu specificky aplikujeme na advokacii jako takovou, můžeme říct, že zaměstnavatel je povinen zaměstnanému advokátovi přidělovat pracovní úkoly, poskytnout mu k tomu dostatečné prostředí a podmínky pro možnost splnění takových úkolů a za vykonanou práci mu pak poskytovat mzdu či plat. Vedle toho se musí řídit právními předpisy a to především zákoníkem práce, zákonem o advokacii a dalšími předpisy České advokátní komory a zároveň smlouvou, kterou mezi sebou subjekty uzavřely.

Povinnost poskytovat pracovní úkoly zaměstnanci bychom mohli označit i jako právo zaměstnavatele. Může vybrat které úkoly, jakým způsobem zaměstnancům přiřadí a také očekávat, že budou z jejich strany splněny.⁷³

Zaměstnavatel je oprávněn organizovat práci zaměstnance, určovat postupy, jakými má pracovní úkoly řešit. Na tomto základě může určovat i dobu, v jaké bude pracovní úkoly vykonávat. To bude v advokacii rozhodující například u pracovních úkolů, u kterých je zapotřebí vycestovat do jiného kraje nebo města a to i v určité časy, které se nemusí shodovat s obvyklou pracovní dobou. Ovšem vše má své meze, proto i zde existují omezení jako je například omezení pracovní doby a její maximální přípustné hranice rozsahu.

Z logiky věci je právo každého zaměstnavatele kontrola. Kontrola práce zaměstnance, jeho docházky a dalších.

3.3.6.2. Práva a povinnosti zaměstnance

Práva zaměstnance přímo korespondují s povinnostmi zaměstnavatele. Právo na mzdu za vykonanou práci, právo na přidělení práce, právo na přijatelné a bezpečné pracovní podmínky a další.

Mezi práva, která si myslím, že je důležité vytyčit s ohledem na téma této diplomové práce je právo na náhradu cestovních výdajů a to vzhledem k tomu, že v tomto povolání se občasním cestám mimo svůj region zaměstnanec převážně nevyhne. Zákon pak stanovuje pouze minimální úroveň těchto práv, přičemž není zakázáno si upravit nad tuto hranici daná práva smlouvou či vnitřními předpisy.⁷⁴

Zaměstnanec má právo na informace a to i před vznikem samotného pracovněprávního vztahu. Zaměstnavatel je povinen poskytovat dostatečné informace po celou dobu existence daného vztahu, navíc je povinen některé záležitosti se zaměstnancem i projednávat.⁷⁵ Od toho se odráží i právo zaměstnance vznášet stížnosti, které s ním musí zaměstnavatel vyřídit.

Všeobecně, pokud budeme mluvit o právech zaměstnanců, zákoník práce stanovuje pouze nějakou minimální hranici, která musí být naplněna v každém

---

⁷³ GALVAS, Milan a kolektiv. *Pracovní právo - 2. doplněné a přepracované vydání*. Brno: Masarykova univerzita, 2015. 825 s. str. 380.

⁷⁴ GALVAS, Milan a kolektiv. *Pracovní právo - 2. doplněné a přepracované vydání*. Brno: Masarykova univerzita, 2015. 825 s. str. 388.

⁷⁵ GALVAS, Milan a kolektiv. *Pracovní právo - 2. doplněné a přepracované vydání*. Brno: Masarykova univerzita, 2015. 825 s. str. 389.

pracovněprávním vztahu. Je pak čistě na vůli obou stran, zda-li taková práva v rámci smluvní autonomie rozšíří. Navíc se pohybujeme převážně ve sféře soukromého práva, kde funguje princip ‚co není zákonem zakázáno je povoleno‘ a proto si strany mohou ujednávat i další práva a povinnosti, které zákon neupravuje.⁷⁶ Můžeme mluvit například o různých benefitech pro zaměstnance a podobně.

Tu samou teorii můžeme aplikovat i na práva zaměstnavatele vůči povinnostem zaměstnance. Zaměstnanec je povinen plnit úkoly s potřebnou péčí, podle svých sil a znalostí. To v advokacii hraje zásadní roli vzhledem k tomu, že k plnění úkolů jsou znalosti a odborný přístup markantním prvkem.

Zaměstnanec musí poslouchat pokyny zaměstnavatele, zde – jak již bylo řečeno; dochází k limitaci, neboť zaměstnanec nemusí uposlechnout pokynů, které by byly v rozporu se zájmy klienta případně se základními prvky typickými pro advokacii jako takovou. Což je další specifikum tohoto vztahu, neboť zde existují i další prvky vyplývající z členství k České advokátní komoře, kterými se musí advokát, ač zaměstnaný řídit a které musí dodržovat. Nesmí snižovat důstojnost advokátního stavu, musí dodržovat základní pravidla jako je čestnost a další. To pak přichází do kolize se samotným pracovněprávním vztahem, kdy sice na jedné straně zaměstnanec musí poslouchat pokyny zaměstnavatele a řídit se jimi, zároveň ale nesmí porušovat principy a pravidla, která mu zase nařizuje Česká advokátní komora.

Dle mého názoru zde musí fungovat určitá přiměřenost. Navíc si musíme ujasnit, že zaměstnavatel v advokacii bude nejčastěji také advokátem případně nějaká forma sloučení advokátů. Proto by logicky ani neměli zadávat pokyny, které by mohly být v rozporu s danými pravidly komory. Sami se jimi totiž musí řídit.

Zaměstnanec musí využívat prostředky poskytnuté zaměstnavatelem pouze k plnění zadaných pracovních úkolů, pro svoje vlastní potřeby pak pouze se souhlasem zaměstnavatele. Musí dbát na ochranu zdraví svého i ostatních zaměstnanců a střežit i zaměstnavatelův majetek.

---

⁷⁶ HŮRKA, Petr. *Pracovní právo*. 2., upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. 559 s. str. 31.

S tím souvisí i zákaz požívání alkoholických nápojů a návykových látek na pracovišti během pracovní doby. Na základě tohoto zákazu má zaměstnavatel právo a zaměstnanec povinnost podrobit se testu na tyto látky.

Povinností zaměstnance je i prohlubovat svoje znalosti, které jsou zapotřebí k pracovní náplni. Řekla bych, že v tomto případě dochází u advokacie k lehkému překlonění, neboť o vzdělanost advokátů se stará Česká advokátní komora, zaměstnavatel na to pak musí poskytnout volno. Bezpochyby zaměstnavatel může nadále rozvíjet znalosti svých zaměstnanců, každopádně tuto funkci bude dle mého názoru primárně plnit Česká advokátní komora.

Zaměstnanec má povinnost vykonat práci, která mu byla zaměstnavatelem přidělena a to v pracovní době, osobně. Pokud by výkonem takového zadaného úkolu mělo dojít k ohrožení života nebo zdraví, je zaměstnanec oprávněn odmítnout takový úkol vykonat. Zákoník o advokacii tuto škálu ještě rozšiřuje na právo neuposlechnout pokyny zaměstnavatele ve chvíli, kdy by se rozcházely se zájmy klienta.

Jedná se pouze o dílčí výčet práv a povinností, které jsou dle mého názoru důležité zmínit v souvislosti s fungováním v advokátní kanceláři jakožto zaměstnanec. Samozřejmě je zde mnohem širší výčet pocházející nejenom ze zákoníku práce, ovšem to není cílem této diplomové práce. Typicky můžeme mluvit třeba o právech a povinnostech vyplývajících z nemocenské. Proto jsem se rozhodla zmínit pouze ty povinnosti, které mi přijdou důležité jednak jakožto základní principy, na kterých je postaven pracovněprávní vztah a také ty, které jsou důležité vzhledem k povaze advokacie a na kterých si můžeme zmínit její jistá specifika. Kupříkladu právě nemocenská a její režim zaměstnaného advokáta není nikterak odlišný od jiných pracovněprávních vztahů.

3.3.6.3. Srovnání s ostatními způsoby výkonu advokacie

Výše zmíněný výčet práv a povinností je specifickým sám o sobě, neboť spadá do vztahu, který žádný z dalších způsobů výkonu advokacie neobsahuje. V jiných způsobech nenalezneme nadřízený a podřízený vztah, proto zde nemají vzájemná práva a povinnosti určující nebo příkazující charakter.

3.3.7. Odpovědnost za škodu

Pokud dojde ke škodě způsobené zaměstnaným advokátem, odpovídá za ni ve smyslu zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce a to se všemi omezeními pro

pracovněprávní vztahy.⁷⁷ Dle § 15c zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii se jedná o škodu, která je způsobena při plnění pracovních úkolů či pokynů. Poškozený tedy má právo vymáhat škodu po zaměstnavateli a nikoliv po zaměstnanci – zaměstnaném advokátovi, který škodu způsobil. Zaměstnavatel pak má právo požadovat náhradu po zaměstnanci, ovšem pokud ten ji nezpůsobil úmyslně nebo pod vlivem návykových látek, je odpovědný nahradit škodu pouze v omezeném rozsahu.

„Odpovědnost zaměstnance za škodu způsobenou zaměstnavateli je odpovědností subjektivní – tedy odpovědností budované na principu zavinění.“⁷⁸ Důkazní břemeno je na straně zaměstnavatele, který musí prokázat, že zaměstnancovým zaviněním byla způsobena škoda, existují však i výjimečné případy, kde se používá předpoklad zavinění. Výčet takových případů nám poskytuje zákoník práce v § 252 a § 255.

Odpovědnost za škodu zaměstnavatelem zde pak může připodobnit k odpovědnosti za škodu společností či sdružením. I když ji způsobí určitý advokát, odpovídat bude sdružení anebo společnost, stejně jako v pracovněprávním vztahu zaměstnavatel. To nám nakonec také říká §24 zákona č.85/1996 Sb., o advokacii.

Co do povinného pojištění advokátů, § 24a zákona o advokacii nám vyjmenovává advokáty, kteří musí být pojištěni a jakým způsobem. Mezi nimi však zaměstnaného advokáta nenalezneme. Vyvozují z toho, že co do odpovědnosti za škodu zaměstnaným advokátem zákoník práce zcela přebírá právní úpravu, na kterou nakonec zákon o advokacii nepřímou odkazuje.

3.3.8. Zánik pracovněprávního vztahu

Ukončení pracovněprávního vztahu musí být a je upraveno tak, aby jednak chránil zaměstnance před libovůlí zaměstnavatele, ale na druhou stranu nemůže být tato ochrana na úkor samotného zaměstnavatele. I zaměstnavatel potřebuje v určitých případech právní ochranu. Je tak třeba naleznout jistou harmonii v právní úpravě, která by dostatečně chránila obě strany, a zároveň oběma

---

⁷⁷ PELIKÁN, Martin. *Shrnutí předpisů o advokacii*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. 192 s. str. 28.

⁷⁸ GALVAS, Milan a kolektiv. *Pracovní právo - 2. doplněné a přepracované vydání*. Brno: Masarykova univerzita, 2015. 825 s. str. 689.

poskytla dostatečné množství právních prostředků. Pracovněprávní vztah nelze ukončit jinak než na základě zákona.

Bezpochyby se jedná o významný zásah do pracovněprávního vztahu, tímto krokem totiž zaniká většina základních práv a povinností mezi oběma stranami, nikoliv však bezpodmínečně všechny.

Způsoby ukončení pracovněprávního vztahu nám vymezuje § 48 zákoníku práce. Nalezneme v něm hned několik způsobů, jak může být pracovněprávní vztah ukončen.

Prvním způsobem, o kterém zákoník práce mluví, je ‚rozvázání pracovního poměru‘. O tomto způsobu mluvíme ve chvíli, kdy bude pracovněprávní vztah ukončován na základě subjektivních právních skutečností – konkrétně se jedná o právní jednání.⁷⁹ V tomto případě budeme především nahlížet do Občanského zákoníku, který je subsidiárním pramenem pro zákoník práce. Jedná se o pojem ‚právní jednání‘ jako takové a o podmínky, které pro něj musí být splněny: *„Právní jednání vyvolává právní následky, které jsou v něm vyjádřeny, jakož i právní následky plynoucí ze zákona, dobrých mravů, zvyklostí a zavedené praxe stran.“*⁸⁰ Jedná se o projev vůle stran, které jsou svéprávné.

Typicky můžeme zmínit dohodu. Jedná se o právní jednání obou stran, jejímž cílem je ukončit pracovněprávní vztah. Jedná se o nejjednodušší způsob, který není zatížen rozsáhlou právní úpravou.⁸¹ Vedle tohoto způsobu ukončení pracovněprávního vztahu bych uvedla ještě další příklad jednostranného právního jednání, kterým je výpověď. Zde se nehledí na vůli druhé strany, rozhodné je jednání pouze jednoho subjektu vztahu. Okamžité zrušení pracovního poměru je pak přísnější variantou jednostranného právního jednání, které je možné pouze u taxativně vymezených případů v zákoníku práce.

Dalším typem zmíněným v zákoníku práce je ‚skončení pracovního poměru‘. Skončení pracovního poměru je způsob ukončení vztahu, který se

---

⁷⁹ GALVAS, Milan a kolektiv. *Pracovní právo - 2. doplněné a přepracované vydání*. Brno: Masarykova univerzita, 2015. 825 s. str. 322.

⁸⁰ Ustanovení § 545 zákona č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník

⁸¹ GALVAS, Milan a kolektiv. *Pracovní právo - 2. doplněné a přepracované vydání*. Brno: Masarykova univerzita, 2015. 825 s. str. 326.

vztahuje k uběhnutí sjednané doby a k úředním rozhodnutím, kterým se zrušuje povolení k pobytu anebo rozhodnutí o vyhoštění.⁸²

Pokud budeme mluvit o úředním rozhodnutí, jsem toho názoru, že tento princip musíme analogicky vztáhnout i na rozhodnutí České advokátní komory, i když se nejedná o úřední rozhodnutí jako takové. Má k němu ale hodně blízko a stejně jako úřední orgán má právo rozhodnout o nějaké podmínce, která je pro pracovněprávní vztah markantní. I rozhodnutí České advokátní komory může zasáhnout do vlastností subjektu pracovněprávního vztahu takovým způsobem, že pak pracovněprávní vztah v advokacii nemůže nadále existovat. Otázkou je, jestli je pak důsledkem samotné rozhodnutí anebo až ztráta podmínek pro výkon advokacie jako takové. Jsem zastáncem toho názoru, že se jedná již o samotné rozhodnutí, které je původcem zániku potřebných podmínek a bez něhož by pracovněprávní vztah nadále existoval.

Jako poslední způsob, který nalezneme ve výše zmíněném paragrafu je ‚zánik pracovního poměru‘. Tento způsob je pak specifický při zániku vztahu na základě úmrtí subjektu. Jedná se o objektivní právní skutečnost, které nejsou založeny na lidské vůli a s kterými jsou spojeny právní následky.

Právními jednáními i objektivními skutečnostmi se budou ukončovat vztahy i v jiných formách výkonu advokacie. Stejně jako v pracovním právu, i všechny ostatní právní vztahy potřebují nějakou formu ukončení, pokud ukončeny být mají. Podklad takových ukončení pak ale nebudeme hledat v zákoníku práce ale v jiných právních předpisech, v potaz by mohl přijít právě výše zmíněný Občanský zákoník.

3.3.9. Závěrečné shrnutí kapitoly

Jak jsme si v předcházející rozsáhlé kapitole ukázali, pracovněprávní vztah je zásahem do výkonu advokacie jako takového. Vyplývají z něj mnohá další práva a povinnosti, které jsou specifické pro vztah zaměstnavatele a zaměstnance. Ovšem i fakt, že je to pracovněprávní vztah právě zasahující do tak specifického povolání, jako je advokacie, jsou zde limitace i ze strany zákona o advokacii a stavovských předpisů. Jsou zde specifické podmínky pro výkon advokacie, které ovlivňují i samotný pracovněprávní vztah.

---

⁸² GALVAS, Milan a kolektiv. *Pracovní právo - 2. doplněné a přepracované vydání*. Brno: Masarykova univerzita, 2015. 825 s. str. 322.

4. Vztah advokát a klient

Tuto kapitolu zmiňuji především z toho důvodu, že vztah advokáta a klienta je tím nejdůležitějším prvkem, který omezuje pracovněprávní vztah. Povinnosti, které má advokát ke klientovi, jsou natolik silné a pro výkon advokacie důležité, že jsou schopny zasáhnout i do pracovněprávního vztahu a práv a povinností z něho vycházejících. Opět se budu zabývat pouze dílčími prvky daného vztahu, na kterých mohu názorně předvést i určitá specifika pro pracovněprávní vztah anebo takové prvky, které předpokládám za opravdu důležité.

Pokud budeme hledat úpravu tohoto vztahu, musíme nahlédnout nejenom do zákona č. 85/1996 Sb., zákona o advokacii, ale i do Usnesení představenstva České advokátní komory č. 1/1997 Věstníku, jinak také nazývaný Etický kodex. Zmíněné usnesení je jakýmsi rozšířením základních principů advokacie zmíněných v zákoně o advokacii.⁸³

Základním principem, který tento vztah řídí je fakt, že každý má právo si zvolit svého advokáta. Samozřejmě jsou zde výjimky v podobě ustanovení advokáta, ale to nastupuje především na základě rozhodnutí soudu a při naplnění zákonných předpokladů.

Vzájemný vztah a důvěra jsou založeny především na advokátově povinnosti zachovat mlčenlivost.⁸⁴ Tato povinnost se vztahuje na všechny okolnosti, které se advokát dozvěděl ve spojení s výkonem svého povolání. Jsou zde výjimky stanovené zákonem, stejně jako možnost klienta advokáta takové povinnosti zprostit. Pokud tento princip vztáhneme na onen pracovněprávní vztah v advokacii, povinnost mlčenlivosti se nebude vztahovat na vztah zaměstnavatele a zaměstnance.

Vztah mezi klientem a advokátem je velmi specifický a vyžaduje od advokáta důkladnou péči. Je proto i v právních předpisech zakotvena povinnost

---

⁸³ JANČAROVÁ, Markéta. *Práva a povinnosti ve vztahu advokáta a klienta*. Bulletin advokacie, č. 10/2000. str. 42. [online]. [cit. 2020-03-14]. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/files/180/BA_00_10.pdf

⁸⁴ Z judikatury: rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 6.6.2012. sp. zn. 6 Ads 30/2012-47: "Povinnost mlčenlivosti advokáta je základním předpokladem pro poskytování právní pomoci."

advokáta prosazovat práva jeho klientů a v mezích poslouchat i jeho pokyny.⁸⁵ Etický kodex nám tento princip dále rozšiřuje a říká, že advokát musí klientovy zájmy upřednostňovat i před těmi svými a zájmy ostatních kolegů.⁸⁶

Je to natolik významný princip, že dokonce zasahuje i do samotného pracovněprávního vztahu. Zaměstnaný advokát není povinen uposlechnout příkaz zaměstnavatele či nadřízeného, pokud by byl v rozporu se zájmy klienta. Ovšem i uposlechnutí pokynů klienta má svou limitaci a to pokud by byly v rozporu s právními a stavovskými předpisy. Jedná se především o výše zmíněný Etický kodex, který se může dostat do kolize s klientovými pokyny. Advokát musí s dostatečnou důsledností využít všechny dostupné zákonné prostředky a dostatečně jimi prosazovat zájmy klienta. Čestnost a svědomitost je v tomto případně advokátovou povinností.⁸⁷

Klient svůj případ zcela svěřuje do rukou advokáta a je proto více než férové, že v případě, kdy advokát klienta poškodí, je za takovou škodu také odpovědný. Advokát odpovídá i za své zaměstnance, kam můžeme zařadit i samotného zaměstnaného advokáta. Jak jsme si vysvětlili v předešlé kapitole, odpovědnost zaměstnaného advokáta je založena na principech ze zákoníku práce. Zprostit viny se může advokát pouze tím způsobem, že dokáže, že byla z jeho strany vyvinuta veškerá snaha a že škodě nebylo možné zabránit. K tomu je tedy také stanoveno povinné pojištění pro advokáty. Nemůžeme však říct, že advokát neposkytl dostatečné právní služby pouze na základě případné neúspěšnosti v daném sporu.⁸⁸

Právní služby se nejčastěji poskytují na základě smlouvy o poskytování služeb. „*Nejde přitom o zvláště upravený typ smlouvy ve smyslu závazkového práva*“⁸⁹ Z toho tedy vyplývá, že taková smlouva nemá danou určitou formu a

---

⁸⁵ Ustanovení § 3 odst. 1 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii

⁸⁶ Ustanovení článku 6 odst. 1 Usnesení představenstva České advokátní komory č. 1/1997 Věstníku

⁸⁷ Ustanovení § 16 odst. 2 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii

⁸⁸ z judikatury: rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14.7.2011, sp. zn. 25 Cdo 121/2010: *"Měřítkem správnosti poskytování právních služeb advokátem nemůže být bez dalšího úspěšnost ve sporu, neboť na advokáta nelze klást nepřiměřené požadavky, např. aby v situaci, kdy určitá právní otázka je v právní teorii i praxi sporná, předjímal budoucí vyřešení takové otázky judikaturou vyšších soudů. Na druhé straně pouhá okolnost, že určitý postup či právní názor advokáta byl v konkrétním řízení soudu akceptován či tolerován, nevede sama o sobě k závěru, že advokát vynaložil veškeré úsilí, které na něm lze požadovat, aby svému klientovi nezpůsobil škodu."*

⁸⁹ PELIKÁN, Martin. *Shrnutí předpisů o advokacii*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. 192 s. str. 39.

budeme se v tomto případě dívat do Občanského zákoníku. Advokátní služby se poskytují za odměnu dle Vyhlášky ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., advokátního tarifu. Výjimku najdeme právě u našeho zaměstnaného advokáta, který nedostává odměnu, ale mzdu od svého zaměstnavatele.⁹⁰

V této kapitole jsme si názorně ukázali, která práva a povinnosti specifického vztahu advokáta a klienta zasahují do pracovněprávního vztahu jako takového, případně i odlišující se podmínky pro pracovněprávní vztah.

5. Jiné pracovněprávní vztahy v advokacii

5.1. Advokátní koncipient

„Advokátním koncipientem je ten, kdo je zapsán v seznamu advokátních koncipientů vedeném Komorou.“⁹¹ Do tohoto seznamu může být zapsán ten, kdo o to písemně požádá, je bezúhonný, svéprávný, má magisterské vzdělání v oboru právo, případně zahraniční rovnocenné vzdělání, nebyl potrestán v kárném řízení postihem vyškrcnutí ze seznamu advokátních koncipientů, a kdo je v pracovním poměru k advokátovi sjednaném na týdenní pracovní dobu podle jiného právního předpisu.⁹²

Po vzoru advokáta i koncipient se musí prokazovat identifikačním průkazem při výkonu jednotlivých úkolů na základě substituční právní moci. Podmínky takového zastupování jsou primárně obsaženy v usnesení Představenstva České advokátní komory č. 6/1998 Věstníku, podrobnější rozpracování z mé strany pak najdeme v kapitole „3.3.3. Zastoupení advokáta“ v této diplomové práci.

Co se týká samotné koncipientské praxe, jejím účelem je připravení koncipienta na budoucí kariéru advokáta. Za svou tříletou působnost by měl získat dostatek zkušeností a znalostí na to, aby poté byl schopný složit advokátní zkoušky a následně se zařadit na funkci samotného advokáta. Advokát, u kterého

---

⁹⁰ Ustanovení § 22 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii

⁹¹ Ustanovení § 36 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii

⁹² Ustanovení § 37 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii

koncipient praxi vykonává, pak funguje jako jeho mentor, který by měl vést a dohlížet na jeho práci. Ten je dle novely č. 258/2017 Sb. školitelem koncipienta.⁹³

Školitelem tedy může být pouze advokát a to takový, který vykonává advokátní praxi minimálně jeden rok. Jeden advokát, může být mentorem maximálně pěti koncipientů zároveň. Počet koncipientů a jejich totožnosti se pak nahlašují České advokátní komoře. „*Práva a povinnosti školitele a advokátního koncipienta při výkonu právní praxe by měly být v nejbližší době upraveny zvláštním stavovským předpisem.*“⁹⁴

Zároveň v aplikaci na pracovněprávní právo je třeba zmínit, že školitel je i zaměstnavatelem koncipienta. Tento vztah se základními právy a povinnostmi vyplývajícími z pracovněprávního vztahu je pak doplněn o další práva a povinnosti vyplývající ze specifického vztahu školitel a koncipient.

Školitel má povinnost advokátního koncipienta vést a přidělovat mu pouze takové úkoly, které jsou dostatečné vzhledem k jeho znalostem a zkušenostem. Zde je tedy jakási limitace práva zaměstnavatele přidělovat koncipientovi pracovní úkoly. Za dobu koncipientské praxe by měl koncipienta školitel dostatečně připravit na samotné advokátní zkoušky.⁹⁵

Výchova koncipienta neleží pouze na bedrech advokáta, ale i na samotné České advokátní komoře, která také přispívá ke znalostnímu rozvoji koncipientů.⁹⁶ Pořádá pro tento cíl různá školení a semináře. Některých se musí koncipient účastnit, je to jeho povinnost vyplývající ze stavovských předpisů. Jiné jsou dobrovolné.

Naopak koncipient je povinen plnit zadané úkoly řádně a včas a sám se vzdělávat v oblasti advokacie. Samotný článek 4 usnesení představenstva České advokátní komory č. 1/1998 Věstníku, o výchově advokátních koncipientů a dalším vzdělání advokátů, který tyto povinnosti koncipientovi nařizuje, obsahuje i demonstrativní výčet pramenů, které by měl koncipient studovat. Zároveň je zde i

---

⁹³ PELIKÁN, Martin. *Shrnutí předpisů o advokacii*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. 192 s. str. 16.

⁹⁴ PELIKÁN, Martin. *Shrnutí předpisů o advokacii*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. 192 s. str. 16.

⁹⁵ Ustanovení článek 3 usnesení představenstva České advokátní komory č. 1/1998 Věstníku, o výchově advokátních koncipientů a dalším vzdělání advokátů

⁹⁶ Ustanovení článek 8 usnesení představenstva České advokátní komory č. 1/1998 Věstníku, o výchově advokátních koncipientů a dalším vzdělání advokátů

kladeno, aby samostudium koncipienta nebylo na úkor plnění povinností v pracovním poměru.

Koncipient se již při výkonu své praxe musí řídit nejenom zákonem č. 85/1996 Sb., o advokacii, ale také stavovskými předpisy. Zároveň má také povinnost navštěvovat vzdělávací semináře České advokátní komory. Ty jsou pak brány jako podmínky pro výkon koncipientské praxe a zároveň se považují za výkon práce dle zákona č. 202/2006 Sb., zákoníku práce.⁹⁷

5.1.1. Vyškrtnutí ze seznamu advokátních koncipientů a pozastavení koncipientské praxe

Zrovna jako advokát, i advokátní koncipient může být ze seznamu vyškrtnut, případně může být výkon koncipientské praxe pozastaven. Směrodatný pro nás v tomto případě bude § 37 zákona číslo 85/1996 Sb., o advokacii, který stanovuje nejenom podmínky pro zápis do seznamu advokátních koncipientů, ale zároveň vymezuje i důvody pro vyškrtnutí z něj.

Je na uvážení České advokátní komory, zda pozastaví koncipientskou praxi v případě, že je proti koncipientovi zahájeno trestní stíhání anebo jiné podání v rámci trestního řízení jako je například dohoda o vině a trestu nebo návrh na potrestání.

V průběhu řízení bude praxe vždy pozastavena, pokud je koncipient povinen podrobit se výkonu vazby. Stejně je tomu tak i v případech výkonu trestů vzejitých z trestního řízení, kde jsou omezeny základní osobní svobody koncipienta. Jedná se o výkonu trestu odnětí svobody a trest zákazu činnost.

Další důvody pro pozastavení jsou řízení o omezení svéprávnosti případně insolvenční řízení.

Vyškrtnut bude na základě toho, že nesplňuje nějakou podmínku pro zapsání do seznamu advokátních koncipientů. Není přitom rozhodující, zda-li se jedná o absenci podmínky již od zapsání, anebo k ní došlo až během výkonu praxe. Dalším důvodem je písemná žádost o vyškrtnutí ze seznamu koncipientů, forma žádosti je pak stejná, jako tomu je u advokáta a je blíže popsána v kapitole ,2.1.3.1. Nesporné vyškrtnutí ze seznamu advokátů' této diplomové práce. Stejný

---

⁹⁷ PELIKÁN, Martin. *Shrnutí předpisů o advokacii*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. 192 s. str. 16.

režim pak platí i pro pozastavení koncipientů praxe, pro takovou žádost platí stejné podmínky jako pro vyškrtnutí.

Logicky je koncipient vyškrtnut ze seznamu advokátních koncipientů zápisem do seznamu advokátů anebo nejdéle šest měsíců od úspěšného složení advokátních zkoušek.

Poslední variantou pro vyškrtnutí je rozhodnutí o vyškrtnutí ze seznamu advokátních koncipientů a to jako výsledek kárného řízení proti danému koncipientovi. Zrovna tak může být výsledkem kárného řízení i pozastavení koncipientů praxe na určitou dobu.

5.2. Asistent advokáta

Jak jsem již naznačovala v předešlých kapitolách, pracovněprávní vztahy, to nejsou pouze zaměstnaní advokáti a koncipienti. Již dříve jsem narážela i na další skupinu, jejichž pracovněprávní vztah funguje především na základě dohod. Jsou jimi asistenti advokáta, kteří jsou nejčastěji studenti právnických fakult.

Dle tématu této diplomové práce beru jako svou povinnost – vzhledem k tomu, že i já jsem takovým asistentem v advokátní kanceláři; je zde alespoň krátce zmínit. Dělán to z toho důvodu, že studenti v advokátních kancelářích fungují v rámci pracovněprávního vztahu a zároveň mají i oni svůj díl na poskytování právních služeb jako takových.

Studenti v pracovněprávních vztazích k advokátům fungují majoritně na základě dohody o provedení práce a dohody o pracovní činnosti. Na základě takhle vzniklého pracovněprávního vztahu pak plní pracovní úkoly, které jsou jim zaměstnavatelem udělovány. Úroveň takových úkolů se většinou pohybuje na základě ročníku, v kterém se student nachází.

Studenti jsou typicky těmi zaměstnanci, kteří zastupují advokáty před veřejnými orgány. Kupříkladu vklady na katastr a do jednotlivých rejstříků jsou majoritně práce zaměstnaných studentů. Případně samozřejmě i jiných zaměstnanců advokátů.

Myslím si, že studenti v advokátních kancelářích tvoří důležitou složku, která by neměla být přehlížena, neboť jsou schopni obstarat spoustu úkonů, na které samotní advokáti jednoduše nemají čas. Samozřejmě je to nějaká vzájemná

výpomoc vedle samotného pracovněprávního vztahu, kdy studenti obstarávají jednodušší záležitosti, které jsou pro advokáty většinou už pouze nudnou rutinou a pomáhají tím i sekretariátu takové kanceláře. Student má naopak možnost nahlédnout do fungování poskytování právních služeb, případně se pak později dostat i k zajímavým případům a odnášet si tak zajímavé zkušenosti, které může uplatnit v budoucím povolání.

Závěr

Cílem této práce bylo dostatečně rozklíčovat pracovněprávní vztah v prostředí poskytování právních služeb, což se mi dle mého skromného názoru povedlo. Jasně jsem specifikovala oblasti, kde se vzájemně jak postavení advokáta, tak pracovněprávní vztah ovlivňují a prolínají. Vyznačila jsem vzájemné limity a omezení, které si tyto dva pojmy stanovují.

Rozhodně nebylo od věci zmínit ani vývoj advokacie jako takové, zrovna jako základní pojmy, které advokacii charakterizují. K tomu nám také slouží první dvě kapitoly této diplomové práce, ve které jsem podrobně rozpracovala dle mého názoru základ, který potřebujeme vědět k pochopení, jak vlastně taková advokacie funguje a co to obnáší být advokátem. Na historii jsme si jasně ukázali, jak se formovala advokacie a její základní prvky, zrovna jako jak ji ovlivňovali jednotlivé historické etapy. V druhé kapitole jsme si vysvětlili pojmy jako advokát a advokacie. Stanovili jsme si podmínky, za kterých se fyzická osoba může stát advokátem a naopak za jakých podmínek se jeho výkon advokacie pozastavuje, případně zcela ruší. Vysvětlení pojmu advokacie bylo dalším důležitým prvkem této diplomové práce, kde jsme si také vysvětlili jednotlivé formy výkonu advokacie. Vedle toho bylo důležité také alespoň v krátkosti vysvětlit pojem České advokátní komory, která, jakožto samosprávný celek, je hlavním ukazatelem a mentorem pro advokacii jako takovou.

Jako další základní pojem jsem brala pracovněprávní vztah, nakonec se objevuje i v samotném názvu mé diplomové práce. Je důležité si vymezit, co to vlastně je, než se budeme pouštět do nějakého srovnávání. Proto jsem tomuto pojmu také věnovala dlouhou první část třetí kapitoly. Vysvětlili jsme si, co vlastně takový pracovněprávní vztah obnáší, přičemž jsme začali od úplného základu – tedy rozklíčování právního vztahu jako takového. Jaké osoby mohou být subjekty takového vztahu a co je objektem a obsahem takových vztahů. Následně jsem pokračovala až k podmínkám, za jakých takový pracovněprávní vztah vzniká, případně se mění anebo zaniká.

Jakmile byly všechny potřebné základní pojmy vymezeny, věnovala jsem se v následujícím zbytku třetí kapitoly pracovněprávnímu vztahu v advokacii a jeho srovnání s ostatními způsoby výkonu advokacie. Zde je také zachyceno gro celé této práce, neboť jsem v této části zanalyzovala jednotlivé rozdíly a vytyčila

skutečnosti, kde vztah pracovněprávní omezuje a koriguje výkon advokacie a naopak. Advokacie a pracovněprávní vztah jsou vzájemně ovlivňovány zákony z těchto oblastí. Advokacie i od zaměstnaného advokáta nadále vyžaduje základní principy pro výkon advokacie, pracovněprávní vztah naopak poskytuje určitá práva a povinnosti jak zaměstnavateli, tak zaměstnanci.

Nebylo od věci zmínit i vztah advokáta a klienta vzhledem k tomu, že je tím základem výkonu advokacie, který pracovněprávní vztah ovlivňuje. Opět jsem tedy vytyčila pouze ty skutečnosti, které tento vztah ovlivňují a jakým způsobem. Toto bylo třeba vymezit především proto, že tento vztah stanovuje určité hranice, kdy dokonce zaměstnanec nemusí uposlechnout pokyny zaměstnavatele, a tedy zásadním způsobem zasahuje do pracovněprávního vztahu jako takového.

Jako poslední kapitolu jsem zvolila další pracovněprávní vztahy v advokacii, neboť advokát není jediný, kdo může poskytovat právní služby, případně při jejich poskytování pomáhat. Jako důležitou část advokátní komunity jsem zmínila advokátní koncipienty, kteří fungují právě na základě pracovního vztahu a kdy je tento vztah omezen na základě jejich přípravy k výkonu advokacie v plném rozsahu. Dle vlastních zkušeností jsem ještě krátce zmínila asistenty advokáta, kterými jsou z převážné většiny studenti právnických fakult. Myslím si, že není od věci je zmínit, neboť i oni fungují na základě pracovněprávního vztahu.

Závěrem tedy mohu zmínit, že pracovněprávní vztah a advokacie si vzájemně staví mantinely, které nelze překročit. Advokacie si brání základní principy, které jsou schopné zasáhnout i do pracovněprávního vztahu. Pracovněprávní vztah naopak vytváří prostředí pro fungování vztahu zaměstnavatele a zaměstnance.

Resumé

I chose 'Labour-law relations in advocacy' as a theme of my diploma thesis. I decided on this theme because of my work. I am part-timer at advocacy as an assistant of an advocate. Because of that, I am interested in this profession; I want to work in this field in the future.

I started by describing the history of advocacy because I am taking history as an essential part of knowledge. History is part of us, as such a part of this theme. I described the formation of advocacy and its development through centuries. We can see that advocacy was dependent on historical eras, and so these eras influence its development.

The second part of this diploma is about advocacy itself. I described who is an advocate, what is an advocacy and the leading institutions which are needed for self-government of advocacy.

The third part is about labour-law relations. Same as the previous part, I described underlying themes, which are needed to understand the whole issue as a whole. As I explained the most needed, I started to compare the dissimilarities of labour law relations in advocacy with different ways of performances of advocacy. Moreover, I described how advocacy and labour law relations influence each other.

As the fourth part, I chose relations between advocate and his clients, because it's the significant relation, which influences labour-law relationships. I described the main things which affect labour-law relations.

The final part is about other labour-law relations in advocacy such as trainee solicitor or assistants of the advocate. They are a significant part of advocacy as well, so it is important to mention them.

That, in short, was what my diploma thesis was about. I assumed to fulfil the theme which I chose.

Použité prameny

Monografie

- BALÍK, Stanislav. Advokacie včera a dnes. Plzeň: Aleš Čeněk, 2000. 256 s. ISBN 80-902627-7-5
- PELIKÁN, Martin. Shrnutí předpisů o advokacii. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. 192 s. ISBN 978-80-7552-664-9
- SCHELLEOVÁ, Ilona. Organizace a činnost advokacie I. díl. Masarykova univerzita v Brně, 1993. 45 s. ISBN 80-210-0582-3
- BALÍK, Stanislav. Minulost, přítomnost a perspektivy advokacie. Plzeň: Vydavatelství Západočeské univerzity, 1998, 105 s. ISBN 80-7082-398-4.
- BALÍK, Stanislav. Česká advokacie v dobách zkoušky. Praha: Česká advokátní komora, 1995. 79 s.
- SCHELLEOVÁ, Ilona; SCHELLE, Karel. Právní úprava advokacie: (historie a současnost). Brno: Masarykova univerzita, 1995. 165 s. ISBN 80-210-1074-6.
- SCHELLEOVÁ, Ilona. Organizace soudnictví, notářství a advokacie: vysokoškolská právnická učebnice. Praha: Linde, 1997. 437 s. ISBN 80-7201-051-4.
- HŮRKA, Petr. Pracovní právo. 2., upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. 559 s. ISBN 978-80-7380-540-1.
- GALVAS, Milan a kolektiv. Pracovní právo - 2. doplněné a přepracované vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2015. 825 s. ISBN 978-80-210-8021-8.
- BĚLINA, Miroslav a kolektiv. Pracovní právo - 7. doplnění a podstatně přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2017. 464 s. ISBN 978-80-7400-667-8.
- DVOŘÁK, Jan; ŠVESTKA, Jiří; ZUKLÍNOVÁ, Michaela. Občanské právo hmotné. Praha: Wolters Kluwer, 2013. ISBN 978-80-7478-325-8.

Stavovské předpisy

- Usnesení představenstva České advokátní komory č. 1/1997 Věstníku, kterým se stanoví pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky (etický kodex)

- Usnesení představenstva České advokátní komory č. 1/1998 Věstníku ze dne 10. března 1998 o výchově advokátních koncipientů a dalším vzdělávání advokátů, v platném znění
- Usnesení představenstva České advokátní komory č. 6/1998 Věstníku, kterým se stanoví pravidla pro výkon substitučního oprávnění advokátních koncipientů a jiných zaměstnanců advokáta
- Usnesení sněmu České advokátní komory č. 3/1999 Věstníku, kterým se schvaluje organizační řád České advokátní komory (organizační řád)
- Usnesení představenstva České advokátní komory č. 1/2001 Věstníku, kterým se stanoví pravidla vydávání Věstníku České advokátní komory.

Odborné články

- JANČAROVÁ, Markéta. Práva a povinnosti ve vztahu advokáta a klienta. Bulletin advokacie, č. 10/2000
- MOLÁK, Stanislav. Jaké jsou možnosti uplatnění mladého advokáta. Bulletin advokacie, č. 6 – 7/2000
- VYDRA, Jan. K otázce přípustného rozsahu zastoupení advokáta advokátním koncipientem. Bulletin advokacie, č. 10/2004
- PATERA, Jiří, JUSTOŇ, Johan. K přijaté novele zákona o advokacii, Bulletin advokacie, č. 7-8/2009

Online zdroje

- <http://www.cak.cz>
- <https://www.beck-online.cz/>

Právní předpisy

- Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
- Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
- Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii
- Sdělení Ministerstva spravedlnosti č. 121/2007 Sb., kterým se oznamují profesní označení podle § 2 odst. 1 písm. b) zákona o advokacii

- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
- Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)
- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
- Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce
- Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
- Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád
- Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání

Judikatura

- rozsudek Nejvyššího správního soudu České republiky ze dne 6.6.2012. sp. zn. 6 Ads 30/2012-47
- rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 14.7.2011, sp. zn. 25 Cdo 121/2010